

250 Ft

Dióhéj

A Gödöllői Waldorf Általános Iskola és Gimnázium tanárainak, szülői körének és diákjainak tanévenkénti 7 alkalommal megjelenő kiadványa

Megjelenik 125 példányban, Gödöllőn.

Szerkeszti: Diószegi Éva, Farkasné Fülöp Hajnalka, Türkössy Szilárd

Telefon: (20) 411-66-55 vagy az iskola számán (28) 419-052

Az iskola honlapja: www.waldorf-godollo.hu

Drótlel: fuloph@dunaweb.hu, dioeva@freemail.hu, roomy@vipmail.hu
iroda@waldorf-godollo.sulinet.hu

WALDORF ÚJSÁG - GÖDÖLLŐ

Dióhéj

2006. SZENT MIHÁLY

„Igazán tudatosan átélni Mihály tevékenységét a szellemi világ-összefüggéseken belül annyit jelent, mint a kozmikus összefüggések alapján megoldani az emberi szabadság rejtélyét, annyira, amennyire ez a földi ember számára szükséges.” Rudolf Steiner

TARTALOM

Ráduly Éva:
Mihály időszak

Bencze Ágnes:
Egy utolsó mohikán feljegyzései

Héjja Zsuzsa:
A második osztály

Koleszár Zsuzsanna:
A tizedik osztály

Türkőssy Szilárd:
*Gondolatok Szent Mihály
időszakában*

Vizy Miklós:
Zsolt & Sanyi Művek

Kolinger Margit:
*Az euritmia terem
mesébe illő átváltozásáról*

Farkas-Molnár Judit:
Hírek a Zeneház szervezőitől

Farkas Boglárka—Dobos Balázs:
GreenPici tábor

Türkőssy Szilárd:
*Pillanatkép iskolánk strukturális
változási folyamatáról*

Diószegi Éva:
Új projektek az iskolában

Programok

Rácz Melinda:
Egmont nyitány

A borító
Györgypál Ildikó
munkája

2006. Szent Mihály

Terveinkhez híven minden nagyobb ünnep előtt újabb lapszámot szeretnénk átnyújtani Nektek: így van ez a mostani alkalommal is. Az elkövetkezendő hónapok a befelé fordulás, az érzékek világától való visszahúzódás jegyében zajlanak. Szent Mihály időszakában megkezdődhet a készülődés a nagy Találkozásra a Születés ünnepén. Ehhez a belső munkához is találhattok néhány bensőséges gondolatot az itt következő hasábokon.

Bár külön cikkben nem foglalkoztunk most vele, nem szabad megfeledkeznünk azokról a szeretteinkről sem, akikkel a földi életben fizikailag már nem találkozhatunk, és akikre még a következő (Szent Márton napi) Dióhéj megjelenése előtt emlékezünk. Ajánljuk viszont Rudolf Steiner néhány előadását azoknak az Olvasóknak, akik a szellemtudományos gyakorlat szerint (is) emlékezni szeretnének, vagy akik csak egyszerűen érdeklődnek a Doktor idevágó szavai iránt:

A halál az élet változása

(4 előadás, GA 182)

Élet a halál és az újraszületés

között (Új Mani-Fest kiadó, GA 141)

A szellemtudomány körvonalai
(Genius, GA 13; 63-106. old.)

Hogyan kerülnek kapcsolatba egymással az élők és az úgynevezett halottak? (GA 140., 12. előadás).

Írásaitokat továbbra is várjuk (a **következő lapzárta október 16.**), és kívánunk Nektek eredményes benső készülődést, szép Mihály időszakot!

Ráduly Éva: Mihály időszak

Albert Steffen: Mihály vers

*Odaátról egy hívás zeng felém:
A szeretet s a fény ellenségének
Nézz a szeme közé! Csupán ennyi,
Ezt követeli most tőled az angyal!*

*Csak azt, hogy légy tükör,
Melyben a démon magát felismeri,
És tiszta világosságod őt elégeti
A gonosz önmagában hull
darabokra.*

*A sors ura olyat nem követel,
Hogy kezed bíróként emeld.
Csak azt, hogy igazságban élj
A szellem maga az, ki megítél.*

(Strassenreiter József fordítása)

A Föld belégzése – ami Szent Jánoskor kezdődött - fordulópont-hoz érkezett s az őszi nap-éj egyenlőség után kezdetét veszi az elmúlás. Véget ért az érés időszaka, megtörtént a betakarítás és az emberek számot vetnek földi, lelki, szellemi gyarapodásukkal. Nem könnyű szembenézni halandóságunkkal, és bizony komoly akaraterőre van szükségünk kiállni a megmérettetésre.

Szent Mihály az angyali seregek fejedelme, karddal és mérleggel a kezében minden évben eljön és segít nekünk e nehéz feladatban helytállni. Ő, aki legyőzte kardjával a sárkányt, bátorságot adhat nekünk, hogy félelmünket

legyőzve mi is szembe tudjunk nézni saját belső és külső „sárkányainkkal”. Számot adni önmagunknak apró vagy nagyobb botlásainkról, gonoszságainkról. Halálunk pillanatában mindenképp ott vár minket a „mennyei seregek ura” a „túlvilág” kapujában, és mérlegre teszi jó és rossz cselekedeteinket; de akkor már mostani életünk hibáin csak sajnálkozni tudunk.

Ezért kapunk minden év elmúlás-időszakában esélyt arra, hogy számot vessünk életünkről: vajon, amit a nagybőjti időszak áldozati asztalára letettünk, mivé érett mostanra? Húsvéti újjászületésünk óta „tüzes sárkányunk” hány fejével sikerült megküzdenünk? Vetettünk apró szeretetmagokat az emberek szívébe? Vajon hány fogant meg és hozott termést mostanra? Lelkünk mérlege hányszor billent át a jó cselekedetek oldalára?

Nappal – éjszaka, tavasz – ősz, születés – halál; a forgás sosem áll meg és soha nem késő erőt meritenünk Szent Mihály hatalmas alakjából a megmérettetésre.

Itt az idő! Rajta! Hiszen, ha legyőztük félelmünket, az elmúlás iránti fájdalmunkat, mindjárt ott is van az öröm, a hálaadás élménye. Csak sétáljunk ki az erdőbe: soha ilyen sok színben nem pompázott a természet, soha ilyen

gazdag nem volt a mező, a rét,
soha ennyi lehetőség a bátor
harcra és a győzelemre!

Meséltem nektek a nagyszü-
leimnél átélt gyermekkori élmé-
nyeimről. Nálunk Szent Mihálykor
Őszi Hálaadás ünnepet tartottak.
Szépen felöltözve, a falu apraja-
nagyja (de inkább nagyja) elment
a templomba és friss búzából
őrölt lisztből sült kenyeret, ta-
valyi bort adományoztak a temp-
lomnak, és úrvacsorát vettek. Az
Istentisztelet után a kertben csen-
des beszélgetés közben számot
adtak egymásnak a termésről.
Kinek hol, mennyi termett? Szá-
momra az volt a szép, hogy egy
igazán aszályos, gyenge termésű
évben is tudtak tiszta szívből há-
lát adni egyetlen kis almáért vagy
véka búzáért, vagy csak egyszerű-
en a puszta létért.

Ma valahogy ezt a fajta hálát
elfelejtettük. Sosem elég és min-
dig több kell: és elhitetjük ma-
gunkkal, hogy szükségünk van a
többre. Rohanunk egy álom-világ
után, de sosem érjük el, mert
csak álom-világ, s a sárkány, akit
le kellene győznünk, csak egyre
nő, hisz nem is tudjuk, hogy ő a
sárkány.

Álljunk meg egy pillanatra, –
ezt üzeni számunkra Mihály – és
kérdessük meg magunktól: mi az
igazán fontos életünkben? Keres-
sük meg azt, amiért hálásak lehe-
tünk!

*„Mikor a Szent Mihály
megsuhintja kardját
Elé kell állani vagy jóra
vagy rosszra.*

*Mikor a Szent Mihály
megküzd a sárkánnyal
Erőt meríthetünk a bátorságából.
Mikor a Szent Mihály
a mérlegét tartja
Meg kell mérettetni
vagy jóra vagy rosszra.”*

Énekeljük a gyerekekkel a
Mihály-időszak első napján
(szept. 29.) és ezután még három
hétig minden reggel. Nagyot válto-
zott a csoportszoba az első hetek
nyárvégi hangulata után. Piros
színből pompázik az évszak-
asztal, rajta mérleg, búzakalász,
kis kosárákban gabonák, mag-
vak, gyümölcsök. Papírsárkányt
mozgatnak láthatatlan angyalok
és piros plüss-ágyán, ott fekszik a
kard is: szinte látni aranyfényű
ragyogását. Fontos küldetése van:
általa válnak lovaggá a bátorság-
próbát kiállt vitézek.

Egy nagy-nagy kosárban
csöves kukorica várja, hogy le-
bontsuk róla a szemeket. Komoly
munka ez, és minden nap szor-
galmasan dolgozunk, bontjuk,
rostáljuk, szárítjuk, majd liszté
daráljuk, hogy egész évben legyen
miből túrós puliszkát főzni pénte-
kenként.

Búzáat is szemezzük, és kis
zsákokba rakjuk. Ezek a zsákoc-
sák egy kosárban várják, hogy az
ünnepen ki-ki a sajátját hazavi-
gye, és jó helyen őrizze tavaszig,
az ültetés idejéig.

Ebben az időben készülnek a
papírsárkányok is, nagy gonddal
és örömmel ott sorakoznak az év-
szak-asztal mellett arra várva,
hogy az ünnepen bátor gyerekke-

zek röptessék az égig. (Weöres Sándortól tanultuk, és most átélhetjük teljes lényünkkel:

„...alattam a föld, fölöttem az ég, bennem a létra”).

És persze minden nap szorgalmasan gyűjtjük az apró, fehér köveket, hogy az asztalon lévő mérlegbe tegyük. A mérleg egyik serpenyőjében nagy sötét kő terpeszkedik, és a kis fehér kövek egyszer csak átbillentik a mérleget. Mekkora az öröm, amikor kitaró munkánk meg hozza gyümölcsét és a sötét erőt legyőzi a tiszta, fehér fény. Átéltethetjük, hogy minden apró kis jócselekedetünk segít legyőzni a rosszat. Érdekes, sok éves tapasztalatom, hogy minden évben annak a gyerekeknek a követől billen át a mérleg, akinek a legnagyobb

szüksége van a megerősítésre, a biztatásra, hitre. S, ha már átbil lent a mérleg nyelve, tudjuk, hogy hamarosan itt van az ünnep, a bátorságpróba ideje.

Az Ünnep reggelén nagy a sürgés-forgás. Lisztet szítalunk, tésztát gyúrunk, és izgatottan várjuk, hogy megkeljen, elkészüljön a finom, mazsolás Mihálycipó. Ez kerül az ünnepi asztalra és – miután meghallgattuk a Mihály-napi mesét, lelkünk feltöltő-

dött – jó étvággal elfogyasztjuk. Elköszönünk egymástól, és délután a szülőkkel együtt újra találkozunk. Nagy az izgalom, hiszen a teremben átvette a hatalmat a négy elem: levegő, föld, víz és tűz; ezekkel kell megküzdeni, legyőzve félelmünket. Kint várakozunk,

amíg bent a szülők körbe ülnek, közös énekléssel bátorítanak.

Van, akinek segítség-re van szüksége. Van, aki bátran, egyedül állja ki a próbákat; van, aki bizonytalanul; van, aki félve; van, aki örömmel és büszkén válik lovaggá, s veszi át a méltán megérdemelt kardot. De egy- valamiben egységes a csapat: a kemény, ám sikeres próba után felszabadult nevetés közepette röptetjük a papírsárkányokat az őszi

pompába öltözött udvaron.

Milyen szerencsések vagyunk, hogy nekünk megadatik átélni ezen ünnep minden jelentős mozzanatát. Lelki táplálékként magunkkal vihetjük felnőtt létünkbe s – talán – gyermekeink életében ezáltal kevesebb lesz a gonoszság, kisebb lesz a „sárkány” vagy bátrabban nézhet nek szembe az elmúlással. És újra lesz erőnk a Hálaadásra. Úgy legyen!

Bencze Ágnes Egy utolsó mohikán feljegyzései

Számolgotok. Nagy meglepetésemre oda lyukadok ki, hogy tíz éve járok óvodába. Mármint valamelyik gyerekemmel. Volt ugyan két év, amit elblicceltünk – épp az átköltözés utáni viharos két esztendő -, de előttünk is áll még egy-kettő, így az oviban töltött időt tekintve is meg lesz az a tíz.

Szóval tíz év... Van egy kifejezés, ami a főiskolán annakidején nagyon megragadott: *Aufheben*: megszüntetve-megőrzés. Az óvoda időkereke egyet fordult e tíz év alatt, s kívülről úgy látszik, viszszatért a kezdetekhez: ismét két csoport, egymást

szerető és támogató óvónők, vidám, barátkozó szülők, sok-sok kisgyerek. A kerék pályája még nem rajzolódik ki, nem tudok elég messze állni, hogy ráláthassak. Vajon ugyanabba a nyomba döccent vissza, s ugyanazt az utat járja be mókuserékként, vagy (*Aufheben*): ez az út a korábbi mellett megy el, megőrizve az eredeti irányt, de mégis egy új út, s visz valahova?

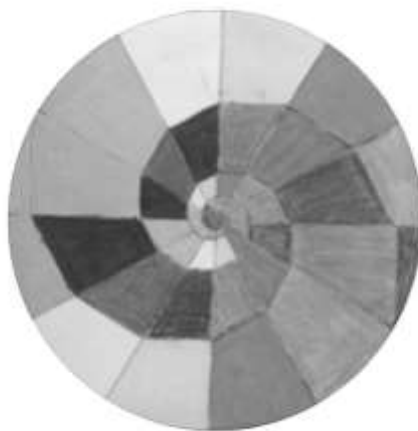
Bízom benne, hogy ez utóbbit! S örülök, hogy még egy ideig én lehetek a krónikás, a szülők közt legrégebbi „tanúként” erősítve a kollektív emlékezetet, s elkezdve egy új krónikát.

Az alábbi kis történetek egy új óvadás családtól származnak,

Élő Sári anyukája, Vibók Ildikó írta: Sári és kis óvadás társa, Ujcsek Flóra első naptól kezdve együtt játszanak, egymás mellett ülnek, kézen fogva járnak. Negyedik nap reggel belépünk az oviba, és Sári megkérdezi: „Flóra már *itt*-hon van?”

Este a fürdésnél nagy locs-pocs volt (együtt fürde-

nek az öcsivel). Én megálltam a kád előtt a törölközőkkel, Sári rám nézett és elkezdett énekelni: „Csendre várnak a gyufák, csend-re várnak a mamik”.

*Oláh Imre, 7. osztályos tanuló
geometriai szerkesztése*

Héjja Zsuzsa A második osztályról

az extra lesson fejlesztő tanár szemével

„A gyermekkor minőségei pontosan körülírt törvények szerint átalakulnak és tovább folytatódhatnak az élet későbbi szakaszaiban.”

Rudolf Steiner

Az az osztály, ahol én osztálytanítóként élhettem együtt másodikos gyerekekkel, már leérettségizett. Így a felkérésre, hogy írjak a második osztály tantervi követelményeiről, a gyermekek fejlődési jellegzetességeiről, a néhány éve hivatásom-má vált extra lesson fejlesztő tanári tapasztalataim alapján próbálok eleget tenni.

Az első osztály arról szól, hogy a tanító és a szülő számára kiderüljön, hogy a gyermek lezárta-e az első hét év fejlődési szakaszait, hol tart a mozgásfejlődésben, milyen az érzékszerveinek az állapota; kiemelten a négy alapérzék: tapintás, életérzék, sajátmozgás érzék, egyensúly érzék. Megtanulta-e használni a testét, van-e saját magáról testképe? Milyenek a finom mozgásos tevékenységei (rajzolás, írás), kialakult-e a dominanciája (melyik oldalát használja elsődlegesen)? Tud-e térben tájékozódni? Integrálta-e a korai, ösztönös mozgásokat a fejlődő idegrendszer, stb?

Az iskolába érésre a formaképző erők azzal vannak elfoglal-

va, hogy a hármas tagoltság (fej-idegrendszer; ritmikus rendszer; anyagcsere-végtagrendszer) fejlődését lezárják, a gyermek készen álljon a tanulásra.

Az első osztályban a tanító a fent említett területeket vizsgálva, a gyermekek egyéni fejlődését figyelembe véve lezárja az első hét év fejlődését. Számptalan gyakorlati tevékenység – mozgás, versek, rajzok, betűvetés – segítségével fejleszt a tanulási képességeit.

A második osztály célja az előző év új készségeinek (betűk írása, olvasása, számolás) begyakorlása és további fejlesztése. Ahhoz, hogy a tanulás, az iskolai feladatok (kézimunka, furulyázás, euritmia, mozgás óra) örömet jelentsenek a gyermeknek, szorongásmentesen, szabadon tanuljon, a fent említett fejlődési szakaszoknak a helyükön kell lenniük. Amennyiben bármely szakasz lezáratlan marad (testkép, alapérzések, dominancia, stb.) úgy zavarok keletkeznek a gyermek mozgásában, tanulásában, viselkedésében. A ma iskolába lépő gyermekek között világszerte nagy számban vannak azok, akiknél ezek közül egy, vagy több nem zárult le.

A második osztály feladata a folyóírás és olvasás tanítása. Az

ábécé kis írott betűinek tanítása gömbölyű betűs írással. A folyóírás követi a kéz mozgásának áramlását, a betűk saját, természetes, az óramutató járásával egyező, és azzal ellentétes mozgásaiból összeadódó vonalait. Harmonikusan javítja a tükrözött betűk írását – "d" – "b" – mely a gyermek fejlődésének korábbi szakaszaiból húzódik idáig. Ezt a korrigáló hatást a neuropszichológiai kutatások is felismerték.

Villing Dóra, 12. osztályos tanuló munkája

Érdeemes már az első osztály végén, a nagybetűk tanulása közben a folyóírást előkészíteni különböző formák rajzolásával. A formarajz fejlesztésével a folyóírás elkezdése egy természetes lépés lesz. Ebben az időszakban kiemelten figyelniünk kell az írás közbeni helyes testtartásra és ceruzafogásra.

A waldorf iskolában a gyermekek a saját írásukon tanulnak meg olvasni. Azt szeretnénk, ha anyanyelvüket teljes szépségében, változatosságában tapasztalnák meg. Hosszú szavak írása, olvasás leköti a gyerek figyelmét, és ez sokkal hasznosabb, mint a nyomtatott szöveg olvasása. Ez az új lépés a második osztály közepétől történhet.

Milyen problémákkal küszködnek a gyermekek a fenti – jó esetben örömteli – alaptevékenységek elsajátítása közben? Ceruzafogási problémák, helytelen testtartás, rossz téri tájékozódás a füzetben: betűk, sorok kuszasága, másolási képtelenség a tábláról,

lassúság, gyors elfáradás, változó írásminőség, betűcserék, apró, vagy túl nagy betűk, stb. Annak a megállapítása, hogy melyik probléma mögött milyen fejlődési szakasz lezá-

ratlansága áll, a fejlesztő pedagógus feladata. A nehézségek kivétel nélkül kezelhetők a waldorf pedagógia saját és a fejlesztő pedagógiai eszköztárával, de semmiképpen sem hanyagolhatóak el.

Ez az írás sem pedagógiaiilag, sem fejlesztő pedagógiai szempontból nem törekedett a teljességre, inkább a figyelem felkeltése lenne a célja. Ha olvasás közben kérdés merülne fel valakiben a saját gyermeke, vagy tanítványa vonatkozásában, szívesen állok rendelkezésre az Árnika Központban, illetve a következő telefonszámon: 06/20-225-13-21

Koleszár Zsuzsanna: A tizedik osztály

A 10. osztály kapcsán ott folytatom, ahol Mincsik István a Dióhéj előző számában „abbahagyta”. Számos olyan kérdés van, ami általában vonatkozik a felső tagozat diákjaira, de úgy gondoltam, ezeket mellőzve csak a 10. évfolyamra jellemzőket gyűjtöm össze.¹ A cikk során igyekeztem „a tizedik évfolyamról” írni, de nehéz elkülöníteni az én 10. osztályomtól.

A 9. osztályban elkezdődik egy folyamat: a diákok keresik határaikat (többször öltözködésben, viselkedésben is látható), igen kritikusak (tanárként is gyakran tapasztalható), s erősen idealista érdeklődésűek. Aztán 10. osztályosként „beleütköznek” a külvilágba, ami egy fontos esemény ahhoz, hogy megtalálják, megismerjék önmagukat (de nem mint vágyálmaik, elképzelt világuk szereplőit). Ez az „ütközés” egyben elbizonytalanodást is jelent, s gyakran jelenik meg egyfajta elzárkózásként. Fontos minden önálló munka, önálló vélemény és az ezekért vállalt felelősség. Ezért egy tizedikes már nem „izomból” tagad, hanem kételkedik. A 10. osztályban az első civilizációk, a Föld, az alapvető fizikai törvényszerűségek vagy épp az emberi szervek megismerésével párhuzamosan (ill. ezek által) kezdik felfedezni saját belső vilá-

gukat, ami igazán a következő évben teljesedik ki.

A *történelem* epochákon épp azt tudjuk meg, hol és hogyan jöttek létre az első települések, városállamok, birodalmak. A földrajzi környezetből, a terület adottságaiból indulunk ki minden egyes alkalommal s ahogyan ezek a helyszínek, úgy az egyes kultúrák is különböznek egymástól.

A *biológiában* a téma a „fizikai ember”, a szervek, a szervi funkciók bemutatása, az agy és az idegrendszer összehasonlítása vagy a szív és a keringési rendszer kapcsolatának feltárása. A cél, hogy a diákok „belülről” tekintsenek a saját testük és lelkük viszonyára.²

A *földrajz* epocha kiindulópontja is a Föld belsejének, a külső burkoknak, a víz- és levegőburkoknak a megismerése s ezek összefüggéseinek, mozgásainak tárgyalása, „hogyan a Földet egy olyan élő organizmusként fogjuk fel, amely a ritmusaiba és körforgásaiba való beavatkozásokra rendkívül érzékenyen reagál”.³

Az egyik magyar epochát a művészettörténethez is sorolhatnánk, hiszen témája a költészet formai törvényszerűségeinek tanulmányozása. Ez a poétika epocha, aminek gyakorlata a

versírás. Itt a lényeg épp a költészet formája, a „technika” s egy tizedikestől nem várhatjuk el, hogy egy versbe beleírja önmagát (ami ennek ellenére mégis megtörténik).

Az euritmia tartalmáról talán a legnehezebb írni, hiszen kevésbé leírható az, ami itt történik, mint bármely más tárgynál.

Ami ezt mégis megkönnyíti az az, hogy épp ezen az évfolyamon az euritmia közvetlenül bevonható minden más tárgy tanításába. Az év kulcsszavai: a forma és a törvényszerűség; és ezek az

Ursinus Nathanie, 12. oszt. tanuló rajza

euritmiában alapvetően megtalálhatóak. Az elmúlt tanévben minden csütörtökön a főoktatás első órájában volt euritmia a tizedik osztályban, azt megelőzően pedig Horváth Györgyivel euritmia-történelem epochát tartotunk. (Egy-két példa: A múlt tanévben, többek között Egyiptommal kapcsolatban, megjelent a piramis-forma, előtte pedig a vérszerződés kapcsán a hetes szám.)

Az előzőekben említett kulcsszavak jelennek meg a fizika epochán a klasszikus mechanikában (alapvető törvényszerűségek) vagy a festésben a színek újbóli megjelenése által (hangulatok, érzések kifejezésé-

nek alapjai) is.

Minden évfolyamon kilencedik osztálytól egy-egy gyakorlaton is részt kell venniük a diákoknak. A 10.-ben ez a földmérés. Összetett gyakorlat hiszen benne van:

- a konkrét mérés a különböző eszközök segítségével

- a számítások: ezzel szoros kap-

csolatban a matematika (az első matematika epocha épp trigonometria)

- a rajz: ezzel zárul a gyakorlat, amivel kézzel foghatóvá válik az „eredmény”; itt fontos a pontosság, a füg-

gőleges és a vízszintes viszonya.

A gyakorlat ezen fázisai alatt megismerhető az adott földterület, és ez az egész Föld megismerésében is alapvető lépés. Én is örömmel vettem részt ezen a gyakorlaton az osztállyal, mert számomra fontos volt látni, hogy ki mennyire veszi ki részét a munkából az egyes csoportokban, vagy hogy kihez melyik feladat áll a legközelebb.

A tantárgyaknak ugyan nem értem a végére, az említetteknek is csak egy-két jellemzőjét emeltem ki, de célom az volt, hogy bemutassam, milyen elemek kapcsolják össze az egyes tárgyakat.

Az év során azonban érde-

mes arra is figyelni, hogy az egyes osztályok hogyan élik meg az ünnepeket. Márton napjától lettem osztálykísérő s jó volt látni, milyen az, amikor tizedikes diákok vigyázzák a harmadikosok munkáját a tökfaragásnál, az ünnep estéjén. Szívesen emlékszem vissza az első adventi kertre vagy a bizonyítvány versek kérésére, amikor, ha nem is az életem, de az egész év lepergett szemeim előtt, benne az egész osztály együtt, s mégis külön-külön, épp az, akit gondolataimban kerestem.

Mincsik

István írta cikkében, hogy a 9. osztály elvégzése után lehetett igazán meglátni, hogy kinek hogyan sikerült a 8. és 9. osztály közötti „küszöb” átlépése. Én ezt a gondolatot szeretném továbbvinni. Az egyes tárgyakból írt dolgozatok, a füzetek, a kiselőadások, még az órai munka is kevés a diákok igazi megítéléséhez. Az sem számít sokat, később mennyire emlékeznek vissza a konkrét tényekre (persze mi, tanárok nagyon tudunk örülni ezek felbukkanásának a következő évfolyamokon). Az, hogy valaki teljesítette a 10. osztályt, a következő

évben látható meg: ahogyan a tárgyakhoz, a társaihoz, önmagához és a külvilághoz viszonyul.

Mindig nevetünk, amikor egy-egy osztálytanítón, osztálykísérőn észrevesszük, osztályának „életkori sajátosságait”. Megnéztem hát én is magam. Rájöttem, épp az történt velünk/velem, amiről ez az év szól. Találkoztunk

a külvilággal, ami sokszor fájdalmas volt. Elképzeltünk valamit, ami darabokra hullott. Aztán észrevettünk kapaszkodókat, viszonyítási pontokat, ami segített megismerni a világot

és önmagunkat is. Az, hogy ez mennyire sikerült, idén dől el...

1. Bővebben:

Rudolf Steiner: A serdülőkor nevelési kérdései (Emberismereten alapuló nevelés és oktatás, GA 302a)

Mincsik István: Gondolatok a kilencedik évfolyamról (Dióhéj, 2006. Évnyitó)

Türkössy Szilárd: „A fa és annak gyümölcsei” 3. rész (Ugyanott.)

2. A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve (71. old.)

3. Ugyanott (16. old.)

Rác Emília, 12. oszt. tanuló rajza

Türkőssy Szilárd: Gondolatok Szent Mihály időszakában...

S okféle változás köszönt be életünkbe mind a külső, mind a belső, lelki életet illetően. A nyár elmúlt, egy újabb tanév vette kezdetét, hosszabbak már az árnyékok, és a természet eleveisége csillapodik. Úgy csitulnak a zajok és halványulnak az elmúlt hónapok színeiben és fényben gazdag képei bennünk és odakint is, mint amikor az ember lassan átéli azt az átmenetet, mely őt az ifjúkor hevéből az idősök csendesen bölcs, higgadt világába vezeti. Ilyenkor – ha megérint ez az időszak – talán gondolatok merülnek fel bennem s talán döbbenet élem át: mennyire nem voltam „önmagamé” a hátrahagyott időszakban, mennyire „elvett a nyár önmagamtól”, és csak a külvilág, a hangos nyár töltötte ki napjaimat. Bizony, nagyon nehéz volt még a gondolataimat is másra irányítani, mintha egy erő úgy gyengített volna el, hogy ez talán még eszembe se jutott, s magamat átadva neki oly módon oltott ki önmagam számára, hogy azt pihenésnek gondoltam.

Kinek ilyen, kinek olyan volt a nyara, de talán a fenti élmény, az önfeledt öröm, vagy épp a gondok, és nehézségek sora oltotta ki az erőt és tett „önfeledtté”. Mégis: a nyár elmúltával szinte mindannyiunkban felébred az elmúlás

hangulata, az ellenkezés a levélhullás és a csendes esők eljövendő hónapjaival szemben. Ez a hangulat, az elhaló természet átélése az, aminek Rudolf Steiner szerint az ember nem adhatja át magát. Míg „jogos” a létesülő életbe, a pezsdülő természetbe beleélnem magam tavasszal, addig kell valami, ami által az elmúlás nem ragad magával az ős beköszöntével. Ha az emberben ilyenkor megszületik egy impulzus, melynek révén a halállal szembe kíván szegezni valamit, akkor juthat eszébe Szent Mihály képe, amint a sárkányt lába alá taszítja. Talán ez adhat erőt ahhoz, hogy – ha „a nyár önmagamtól elrabolt” – most ne tartsak vele az elmúlás útján. Vagy épp ez az időszak hozza a megkönnyebbülés sóhaját: végre könnyebb már gondolatban, érzésben a szellemi hatalmak felé fordulnom; végre gondolataimat nem gátolják, lényemet nem szórják szét a nyár kénes erői, melyek arra ösztönöztek, vágyakat arra keltettek bennem, hogy teljesen átadjam magamat a külső életnek, az utazásnak, a teljes elengedettségnek, a színes külső világának. Ahogyan a külvilágban Szent Mihály princípiuma, a vas, a meteorhullás során véget vet a nyári kénes felhők uralmának, talán úgy vet véget bennem is a fent leírt hangulatnak és tudati álla-

potnak, s most ocsúdok fel ál-
momból. Az ősz tehát minden-
képp ébresztőként jön velem
szembe. Vagy észre sem veszem
ezeket a finom változásokat, és
lehetőségeket; vagy kétségbeeset-
ten kapaszkodom az előző évszak-
ba különféle módokon - majd az
ősz erősödésével magam is egy
kicsit meghalok
egy lelki, gondo-
lati agónia után
-, vagy: örömmel
üdvözlöm azt a
lényt, aki ugyan
kezet nyújt, de
néma marad,
hisz rajtam mú-
lik, hallani aka-
rom-e őt, kívá-
nok-e kapcsola-
tot teremteni
vele.

H o g y a n
történhet ez? A
mai kor embere
számára sokkal-
ta nagyobb az

esély, hogy a külvilágba, a materi-
alista gondolatokba egyre jobban
belemerüljön, de arra is több le-
hetőség adódik, hogy a szellem
világa felé forduljon. 1899.-el le-
járt a Káli Juga, a nagy sötétség
korszaka, és milyen érdekes, hogy
Mihály arkangyal (aki egy maga-
sabb rangra: Arché szintre emel-
kedett már) uralmának korszaka
1879.-ben kezdődött. Rudolf Stei-
ner 1861.-ben jön a földi világba
és megalapítja az Antropozófia
mozgalmát, mely a Mihály-i intel-
ligencia jegyében termékenyíti

meg az emberiség életét sokféle
területen. Ez az a kozmikus intel-
ligencia, melyet Szent Mihály ol-
talmába, gondozásába utaltak,
aki azonban – Krisztus Földre jö-
vetelével – elhatározza, hogy az
emberiség rendelkezésére bocsát-
ja azt. Amint azonban véget vet a
materialista gondolatok 14. szá-

*Rácz Anna, 7. osztályos tanuló
geometriai szerkesztése*

zadban megkez-
dődőtt uralmá-
nak - és a sár-
kányt a Földre
taszítja, ezzel
korlátok közé
szorítja azt a te-
ret, ahol az tevé-
kenykedhet, - a
sárkány, Ah-
riman azonnal
„ráveti magát” az
emberek felé
áradó kozmikus
intelligenciára,
hogy azt az em-
berekben földivé
tegye. Így lesz-
nek az emberek

nagyon okosak, de gondolataik
mégis – mintegy elvarázsoltan és
öntudatlanul – a külvilágra, a fizi-
kailag láthatóra irányulnak. A 18-
19. században tehát megindul az
ipari forradalom, vívmányok sora
teszi kényelmesebbé életünket,
egyszersmind elszakítva a termé-
szetben működő bölcsesség átélé-
sétől is. Lassan kirajzolódik tehát
az út, amin megtehetjük a kezdeti
lépéseket Szent Mihály, az isteni
világ felé. „Nagyon okosak let-
tünk”, ezen változtatni már nem
lehet, de mégis dönthetünk, hogy

ezeket a régebbi korok gondolataival szemben sokkalta világosabb gondolatokat mire irányítjuk. Megmaradhatunk a kor nagy áramában és belefeledkezhetünk a fizikai világba, de talán kérdések ébredhetnek bennünk. Azonban van-e bátorságunk kérdezni, illendő-e megkérdőjelezni az iskolai tanulmányaink kezdete óta már belénk sulykolt világképet, egyáltalán érdekel-e őszintén: ki vagyok én, honnan jövök, hová tartok és miért vagyok itt? A hétköznapi rohanásban vajon van-e öt nyugodt percem, amikor a külvilág hangos zúgása elcsendesedik és meghallom azt a finom hangot, mely kérdésekre sarkall? Amennyiben sikerül a külvilágtól elvonatkoztatnom, akkor - megragadva a Mihály időszak által kínált „könnyebbséget” - talán a válasz: igen. Elkezdődhet tehát egy *gondolati munka*, átélhetem benne azt a világot, ahol pillanatnyilag a szabadságot leginkább megélhetem, ahol a leginkább éber lehetek, ahol a világban működő isteni hatalommal először találkozhatok tudatosan (hiszen érzéseim csak az álombeli élet tudatosságának fokával hasonlítható össze, míg akaratomban valójában nem is vagyok tudatában, mi működik abban).

Rudolf Steiner írja: „A szellemi világgal kapcsolatban valójában az a fontos, hogy egyáltalán gondolkozzunk felőle.” (A halál az élet változása, 2. előadás, GA 182) Jóakarattal létrehozhatok egy nyitottságot e gondolatok felé, és elkezdhetek egyáltalán megismerkedni velük, majd rögtön utána próbára is tehetem azokat. Ha sikerül elfogulatlan nyitottsággal, gondolatban feltenni azt, hogy „akár még ez is igaz lehet”, és ha az életemen, a megfigyelésen keresztül átégetve, magam tapasztalom meg azok igazságát, akkor egy idő után talán olyasfajta lelkesültséget élek át, mely egészen áthívít érzésben is. Így élek át olyan gondolatokat, melyek nem csupán a fejem hűvös világában élnek, de megérintik szívemet is, és akkor egy egészen új világ tárul fel előttem. Már nem csak a hétköznapiakra, a fizikai életre irányulnak gondolataim, de foglalkoztatnak a világ és az ember nagy kérdései, melyek lángot lobbantanak fel a szívemben, korábban soha nem tapasztalt érzelmi gazdagságot érelve, mely azonban nem a hétköznapi szinten él, hanem sokkal finomabb, de mégis tüzeesebb. A lelkesülés pedig tettekre ösztönöz, melyeket szeretettel áthatottan, örömmel teszek, egyúttal azonban

„fokozva lelki felelősségérzetem”, de ugyanakkor törekedve az egyensúlyra. Olyan pillanatok részese lehetek a gondolati munka, a morális törekvés révén, és a hívásra a magam szabadságából „igen”-nel feelve, hogy hirtelen átérzem, mit is jelent a kép: Mihály harca a sárkánnyal, mit is jelent a név: a gondolatok tüzes fededelve, és mit is mondanak a megszavak: „az Én terhem könnyű, az Én igám édes”.

Ha meg akarom érteni, vajon miért van az, hogy a Waldorf iskola nem világnézeti iskola, nem egyházi iskola, ám mégis a keresztény ünnepkör jegyeiben éli át az év körforgását; ha a magam konkrét életében találkozni akarok valamivel, ami több, mint amit a külvilág nyújthat; ha úgy gondolom, az nem lehet, hogy az élet annyiban merüljön ki, amit a ma általánosan elfogadott világnézet kínál; ha a nap végén visszatekintve látni akarom, volt valami magasabb rendű is benne, mint a pusztá létfenntartás: akkor a lehetőség adott.

A kulcs csak annyi: akarom-e? Akarok-e kérdezni, vagy – mint Parsifal, a tudati lélek megjelenítője – elmulasztom azt?! Akarok-e a gondolati sémákból legalább egy

kis időre kilépni? Akarok-e tenni valamit az életemben, hogy – ha az valamennyire is felébredt – a szellemi szomjúságot oltsa? Él-e bennem egyfajta lelki hevület, mely az élet nagy kérdései felé fordítja gondolataim? Természetesen sokféle mód létezhet, melyen ki-ki eljut „a gondolatok tüzes fedelméhez”. Mindazonáltal az antropológia által kínált út nagy-

Paller Fruzsina,
12. oszt. tanuló rajza

jából meghatározott stációkon vezet keresztül (ld. például: Rudolf Steiner: A szellemi tudomány körvonalai: Előszó az 1. kiadás-hoz, különösen 10-11. old., Sergej O. Prokofieff: Az Égi szófia és az Antropológia lény, 15.-17. old.), melyek kö-

zül – ahogyan Rudolf Steiner írja – egészséges esetben az első a józan, ámde nyitott, elfogulatlan gondolkodás.

Itt lebegnek hát körülöttünk a Mihály-i princípiumok a hétköznapi életben: szellemi gondolatok, kozmikus intelligencia, bátorság, akarat és tettek, a fizikai felett aratott győzelem. Általuk juthatunk vissza önmagunkhoz, általuk győzhetem le az elmúlást az őszben, és általuk haladhatok a külső fényből a néhány hónap múlva megszülető Szellemi Fény felé.

Vizy Miklós: Zsolt & Sanyi Művek

A mikor pár évvel ezelőtt elkészült iskolánk első emeleti lépcsőfordulójának mozaik kövezete - azóta aulának is nevezzük ezt a helyet -, azzal viccelődtünk, hogy úgy háromszáz év múlva a régészek tanács-talanul állnak a mintás padlózat előtt, nem találva a hozzá tartozó övödát, vagy palotát. Ma már a beton és alumíniumvázás épület olyan fa ajtókkal, narancs illatú parkettákkal és bensőséges berendezésekkel rendelkezik, hogy 300 év múlva a régészeknek nem lesz nehéz dolguk: „Itt minden bizonynyal Waldorf iskola volt.” Vagy csodálatos épület épült a központi mozaik fölé? A fenti gondolatok az álmodozás körébe tartoznak. Most szeretnék bemutatni két embert, akik nagyon reáisan állnak a talpukon, és több, mint tíz esztendeje töretlenül dolgoznak az iskola érdekében.

Mayer Zsolt és Tóth Sándor egy baráti páros, társak a vállalkozásban, tudnak pénzt teremteni és nemes céljaikért áldozni időt, fáradságot...!

Zsolt 1995. óta ismert építő, még a régi óvodában kezdte. Fa-

lak bontása, termék építése, műgyanta burkolatok fűződnek nevéhez. Amikor az iskolának hét négyzetméteres tornaszobára volt lehetősége, Zsolték megcsinálták, s amikor tornacsarnok lett, megcsinálták. Kosárlabda palánk, kerítés az udvar körül, fűnyírás, új óvoda, természettudományi elő-

adó, nyári munkálatok, sorolhatnám. Ebbe bizony el lehet fáradni, gondolnád, kedves olvasó. Zsolt, ha nagyon elfárad, akkor sportol, de valahogy ebben is értünk tesz. A Szigetközben legalább hét éven át szervezett evezős tábor, igazi vadkempinggel, a végén már százan voltunk, nagy családi tollasbajnokságokkal.

Évközben, „ha nagyon fáradt volt”, hétvégi kirándulásokra hívta az iskola kicsinyeit, nagyjait. Még mindig alszom azokban a pólókban, amelyek a különböző túrák és táborok emblémáit őrzik. Tíz éve viszi gyermekeinket síelni Ausztriába, Olaszországba. Csak be kell ülnünk a buszokba. Ha kész lett a tornasátor, azonnal lett benne egy mászófal mindenféle felszerelésekkel, egy mászó szakör, átlag 20 gyerekkel, azután

Prutek Anita: Lángoszlop

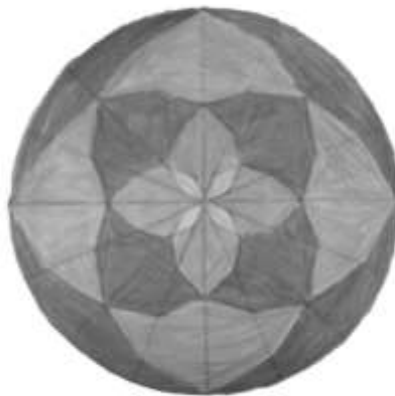
*Lassan izzik, sose alszik el
a világító Torony mindig ég.
Egy gyenge fuvallat elviheti,
de a csendes éj visszahozza,
újból fénytől ittasan áll.*

egy Mászó tábor, sziklamászás a Mátrában. De helyettesített már testnevelés órákon is, ahol a tájfutást népszerűsítette. Volt úgy, hogy Marci fiával hetente egyszer, reggelente begyalogoltak az iskolába, csak úgy, edzésképpen (15 km). Aznap 5-kor indultak. Három gyermeke jár iskolánkba. Marci tizedikes, ő most világjáró, Imola szép verseket ír, a legkisebb, Matyi első. Az óra újra indul, jó erőt, Zsolt bácsi!

Sándor, ő az oka mindennek! 1993. óta tagja az Antropozófiai Társaságnak. Csak azért vette kezébe Mezei Klári néni „Járjake a Waldorf úton?” c. könyvét, hogy keresztfiának, a fent említett Marcinak, jó iskolát ajánljon. Így kerültek Zsolték a Waldorf világába, no meg Sanyi is, aki nem csak olvasott, hanem épített is, hiszen neki is van még két kislánya: Fruzszi ötödikes, Hanna második. Már ott volt, voltak a lakótelepi óvoda alakításánál. Bevallása szerint munkája során a művészi ambíciók csak torlódtak benne, s, hogy mégis teret engedhetett alkotó képességeinek, azt a Waldorfnak és a KÖJÁL-nak köszönheti. Az úgy történt, hogy valaki felkiáltott, jön a KÖJÁL és nincs még mentőládánk sem. Sándor haza-

ment és lett láda; láda? Egy szép faragott szekrény várta a Kalmopirint. Emlékszem, sokáig ez volt a legszebb „bútor” az iskolában. Azután a bejárati ajtó újult meg, majd egy másik napon a tanári ajtaját nem ismertük fel, de csodáltuk. Cserélődtek az osztálytermek ajtajai, megjelent a fa és az üveg. Elsajátította az üveg Tiffany technikáját, szakkört is indított belőle. Nem volt megállás. Az iskola újabb és újabb emeletrészeket, osztályokat kínált szépítésre. Jött a kőkorszak, mozaik padlók, csempe montázsok, oszlopok kőborítása. Lépcsőház, termék falainak burkolata fával, kővel. Fa ajtóhoz fa kilincs. Óvoda, iskola, tornasátor, stb., kísérletező kedvét még a műgyanta burkolatba is bevitte, színek és formák őrzik alkotó kedvét. Telt-múlt az idő, az a kevéske tíz év, s a vendégeink arról kezdtek sugdolózni: „Te, milyen egységesen szép itt minden Gödöllőn!”. Szívesen adja át tudását, mindenkit biztat, már lakásainkba is bevisszük a tőle tanultakat.

Szabó Dorka, 7. osztályos
diákunk geometriai szerkesztése

Feltehetném a kérdést: azért kollégák, többek közt, Zsolttal, mert ő sem fárad? Vagyis, ha fárad, leül, mondjuk egy olvasókönyvben és antropozófiát tanulmá-

nyoz. Ez már a régi óvodában, a 90-es évek közepétől létezik, hívták aztán beszélgető körnek is. Mostanában hétfőnként szárnyal az eszme és szentelődik meg a fizikai munka, és a művészet. Mert a Waldorf „a fej, a kéz és a szív...”, tudjátok! Tudatosan nem tettem említést a feleségekről, de mindenki gondolhatja, különleges tűrőképességgel megáldott asszonyokról lehet szó. Köszönjük!

Cikkem elején 300 éves időtartományba utaztam. Most, a végén „csak” a jövő nyárra gondolkok. Szeretnék Zsolt nyári táborában az esti tűz körül ülve Sanyival tovább vitatkozni úgy éjfélig, azon, hogy a waldorfosok miért is olyan, vagy ilyen „lököttek”?

Rólad

*Miért gondolja így
A lélek útjait?
Felnőttnek érzi magát,
De gyermek szívvel máshogy éli át.*

*Nem tudja mit higgyen,
Nem lát igazságot semmiben,
Követi társait mindenhová,
Mestere szavait hangozza világgá.*

*Nem hallgat a szívére,
Lelkét eltakarja tenyere,
Világosság sötétbe megy át,
Nem tudja milyen is a világ.*

*Szóljon neki valaki!
Istenem! Segíts hát neki!
Mond el az igazat,
A lélek szabad akarát.*

*Bárcsak beismerné végre,
S a lelkével megbékélné,
Mesterével szembe nézne,
Lenne saját emberi lénye.*

*Ne akarjon mindent tudni,
A világot próbálja meg megismerni,
Tanuljon sokat aztán,
Megismerheti a lélek csodáit igazán.*

Egy nyolcadikos diákunk tollából...

Kolinger Margit: Az euritmia terem mesébe illő átváltásáról...

*Visszatekintés az elmúlt évekre,
a teljesség igényére törekedve*

Már régen ígertem néhány köszönő sort a Dióhéj hasábjain, de most szerencsére annyira felgyorsultak az események, hogy Mihály nap közeledtével össze szeretném gyűjteni mindazt a jót, ami az elmúlt négy évben történt a 2. emeleti teremmel. Számomra talán egy váratlan szekrényrendezéssel kezdődött, amit a jelenlegi 11. osztály néhány lelkes szülője vitt véghez egy szép tavaszi napon. Az euritmia terembe lépve egy bála textíliával találták magukat szembe, amikor egy ünnepre készülődtek volna. Köszönet az önkéntes rendrakásért!

2004 szeptemberében sötétítő függönyök kerültek az ablakra, amelyek a jelenlegi 5. osztályos szülő, Belányi Edit munkáját dícsérik. Lámpatest takaró kendőket is varrt egy kedves édesanya, de más tervek közbeszóltak. Reméljük a közeljövőben ezek is a helyükre kerülnek.

Tavaly évnnyitóra a terem nagy része csodálatos faburkolatot kapott, rajta a „bolygópecsét”-kel, melyért Tóth Sándorékat illeti hála. Előtte a nyári szünetben pedig Gégény Irénke – időt, fáradságot nem kímélve – szortí-

rozta, rendezte és mosta át a színházi függönyöket és az ünnepi dekorációs textíliákat.

Idén méltó padlóburkolathoz, csodálatos parkettaborításhoz jutott a terem, amely az első osztályos szülők támogatásával és hallatlan sok munkájával, Kvaka Ferenc irányításával jött létre. Remélem nemsokára személyesen is megköszönhetem a „parkettázó mesternek”. Ami pedig tetézi a remekbe szabott padló látványát, az a két mesés szép burkolatú ajtó. Ezek Horváth Györgyi, Tóth Sándor tervei, művészi üvegberakása és védnöksége alatt készültek. A szépséges famunka Varga Zoltán (óvodás szülő) alkotása.

Mindenki másnak is köszönöm a segítséget és a munkáját – legyen az akár egy kép felhelyezése is-, amit az euritmia terem átlagának megóvásáért, szépítéséért végzett. Ezúton is kérlek benneteket, hogy használat közben is vigyázzunk rá, hogy még sokáig maradjon meg *nekünk* ilyen formájában. Remélem a további változtatásokról még hamarabb beszámolhatunk Györgyivel!

Ui.: A Dióhéj évnnyitó számában megszólítottam, így nemsokára fény derül arra, hogy is van az a „lóügetés” első osztályban az euritmia órákon.

Farkas-Molnár Judit: Hírek a Zeneház szervezőitől

A Zenekuckóba és a hangszeres képzésre jelentkező gyerekek száma az elmúlt három évben – a kezdetektől – folyamatosan nőtt, majd a múlt tanév végén ugrásszerűen megemelkedett. A Zeneház kinőtte azt a keretet, amelyet az iskola, illetve a fenntartó egyesület nyújthatt.

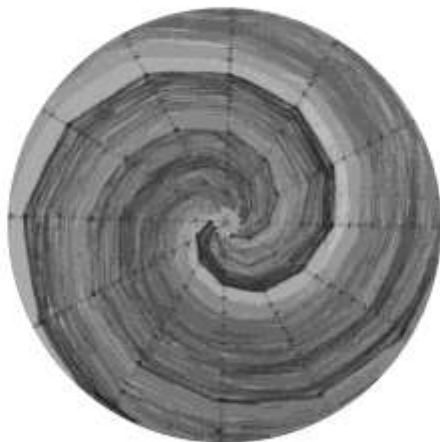
A nyár folyamán alakult egy új szervezet, amely képes lesz arra, hogy a növekvő igényeket kiszolgálja. Ez a szervezet a Hármás Tagozódás Alapítványon belül jött létre, Farkas-Molnár Judit elnöklétével. Előkészítettük a Zeneház 2006/2007. évi működését, és nem minden izgalom nélkül vártuk, hogy milyen lesz a fogadtatás így, hogy most már szervezett keretekben jelentkezünk. A zenekuckóra és a hangszeres képzésre összesen mintegy 120 gyermek iratkozott be. A hangszeres, amelyet tanulhatnak: furulya, alt furulya, fife, fuvola, trombita, zongora, hegedű, cselló.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a szülők alapvetően elfogadták az ajánlott megállapodás kereteit, és jellemzően tudomásul vették a díjakat is. Most, hogy összegeztük a jelentkezéseket, és elkészítettük

az első nyers költségvetést, látszik, hogy e nélkül a szülői magatartás nélkül nem is volnánk működőképesek, mint ahogy az iskola támogató magatartása is alapfeltételt jelent a számunkra. Éppen ezért nagyon kevésbé lesz módunk arra, hogy ked-

vezményeket adjunk a gyerekek díjából, annak ellenére, hogy ezt nagyon szeretttük volna. Talán később, ha kialakul a Zeneház körül egy olyan közösség, amelytől munkában és pénzben is támogatást remélhetünk, javulhatnak ezek a lehetőségeink.

Most egyelőre azt kell kérnünk a beíratott gyerekek szüleitől, hogy a hó eleji átutalásoknál jussunk mindig időben az eszükbe, nehogy a szervezet indulásakor mindjárt pénzügyi nehézségek

*Price Márton, 7. osztályos
tanuló munkája*

hátráltassák a munkát.

Szeretnénk kihasználni ezt a megjelenést arra is, hogy egy kis türelmet kérjünk a szülőktől. A Zeneház most építi az iskolán belüli kereteit, ezért egyelőre kisebb fennakadások, és nehézségek merülhetnek fel a teremhasználati rend, és az órák időbeosztása körül. Mindent elkövetünk annak érdekében, hogy a tanártársakkal megnyugtató módon rendezzük az iskola délutáni használatának formáit.

Információk:

Első koncertünk október 17-én, 18.30 órakor lesz; egy Bartók Est, amit a Zeneház tanárai adnak.

A Zeneház asszisztense Tihon Kata, akit hétköznap 8-13 óra között a könyvtárban találsz meg. A telefonszám, amin érdeklődhettek nála a Zeneház szervezési ügyeiben: 06/20-20-537-83.

Reményik Sándor: Fák alatt, szélzúgásban

*A hangversenyhez ketten kellene.
Ki mondaná meg zúgó renetegben:
A szélvész zúg-e, vagy a reneteg.
A teremtéshez ketten kellene:
A lélek - és az, ami nagyobb nála.
Ezt érzem most, hogy arccal heverek
A fűben, s figyelek a szélzúgásra.*

*A vihar koncertterme a világ,
De orgonái néma lélek-erdők,
Szélvészre hangolt óriási fák...
Valahonnan csak elindul a szél,
S ahol erdőt ér, zúgva kap bele,
És vele sóhajt, reszket és üvölt
A renetegnek minden levele.*

*E vihar volt Beethoven mestere.
Betört a sűrű, vak erdőhomályba,
S a feszült hallgatást kicsendítette
Egy örökkévaló szimfóniába.
Erdő nélkül a vihar céltalan, -
Vihartalanul nem tudja az erdő
Kizengeni, mire hangolva van.*

*Ily hangolt erdő vagyok én is olykor,
De néma, sötét, füledt, rekkendő, -
Korhadt ágakkal fertőzött vadon:
Várom, hadj jöjjön ihlet és erő,
Emeljen föl a vihar vállain,
Zsoltárba zúgatva, mi bennem ép, -
És leroppantva korhadt ágaim.*

*Így várok sokszor ihletetlenül,
De mégis, mégis csak készen a jóra,
Míg ihletem szent szélvésze talán
Pihenni szállt egy csöndes hegyi tóra,
Alig borzolva tükre bársonyát, -
Ő pihen, de én nem tudok pihenni,
S meddőn virrasztom át az éjszakát.*

*Vagy tán, a lelkem fáit zúgató
Szabad szélvész: eltévedt ihletem,
- A végtelenség vándormadara -
Vitorlát hajt a távol tengeren.
S csak egemen a nyugtalan pirosság:
Ős hírnöke a szélviharnak, jelzi,
Hogy közel napok talán visszahozzák.*

Farkas Boglárka - Dobos Balázs GreenPici Tábor, Zalkod

2006. július 10-15. között volt **a GreenPici Szakkör első tábora** Zalkodon, a Bodrogzugban. **Erről szól Farkas Bogi és Dobos Balázs beszámolója:**

Reggel 6:30-kor találkoztunk a gödöllői vasútállomáson. A búcsúzkodás, miegymás után 6:46-kor elindult a vonat kicsiny csapatunkkal (17-en voltunk) Miskolc felé. A vonaton szétszóródott a társaság, mivel így voltak csak szabad helyek (bár volt aki végig állt...). Miskolcon átugrottunk egy másik vonatra; irány Sárospatak! Sárospatakról - rövid várakozás után - busszal indultunk Zalkod felé. A röpke 40 perces út után Péter várt minket Zalkodon, ő a sátrakkal, közös cuccokkal, autóval jött le. A szállásadó falunk egy 300 fős kis község Tokaj és Sárospatak között, a Tisza mellett. Itt folyik a bodrogzugi főcsatorna, a Dió-ér, e mellett vertük fel sátrainkat (Péterék telkén). A telek sajátosságai közé tartozott az enyhe lejtés, és hogy szinte bármilyen használati tárgy megtalálható rajta (pl. rozsdás motorváz), ugyanis nemrég vonult le

r ó l a a z á r v í z .

Eközben a csoportvezetők (nyolcadikosok) némi kötél és ponyva segítségével modern konyhát varázsoltak a kiszemelt területre (két fa közé...). Miután állt a tábor, elkészült a vizesblokk is

(slag, nádkerítés), a gyerekek hozzáltak feladataikhoz. Négy csapatra voltak osztva, nyolcadikosaink vezetésével: 1. Dobos Balázs, Laurán Apolka, Kasza Ádám, Mezei Lőrinc; 2. Farkas Bogi, Price Márton, Sztrehalet Vera, Dercsenyi Döme; 3. Diószegi Andris, Csíppő Fruzsí, Tímár Zsófi, Gorács Anna; 4. Mincsik Máté, Farkas Áron, Bali Betti, Dobos Gergő; a két felnőtt kísérő pedig Dobos Péter és Mincsik István (akiknek ezúton is köszönjük a tábort). A csoportok forgószínpad-szerűen dolgoztak a tábor jóléte érdekében, azaz fát gyűjtöttek és tüzet raktak, mosogattak, vizet hordtak, ill. főztek. Még első nap alkottunk egy gyönyörű és jól szuperáló, vályogkéményes „földtűzhelyet”, főleg István bácsi hathatós kubikus munkájának köszönhetően. Az éjszaka vidáman telt, egyesek hajnal háromig szórakoztatták egymást (aztán a napok múltával ez egyre jobban megközelítette a „hivatalos” fályaoltást, azaz a 22 órát...). A második napon kenutúrán voltunk. Dél előtt az 1. 2. csapat, délután pedig a 3. 4. fedezhette fel a környék vízi világát. A délelőttieknek nagyobb pechük volt, mivel kb. 500 méter után egy sűrű vízitömezőbe keveredtek, és vissza kellett fordulniuk. A délutáni csoport viszont gyönyörű tiszta vízen él-

vezhette a piócák társaságát. Előtte azonban még az egyik csapatnak abban a szerencséében volt része, hogy felkelhetett 5:00-kor, és elmehetett Péterrel reggeli túrára, ez minden nap más csapattal ismétlődött meg. A falu volt óvodájában ebédeltünk, ahol a falusi asszonyok főztek nekünk. A helyiek egyébként nagyon rendesek voltak, Sárika néni palacsintát és süteményt süttött, Laci bá' zöldbabbal és szerszámokkal látta el a társaságot. Volt egy bolt, ami a falu társasági központját jelentette. Ide jártak reggel, délben és este a munkások „szívderítőért”, valamint az asszonyok megbeszélni a legfrissebb eseményeket. Egyszóval nagyon jó hangulat volt az egész faluban, viszont a fiatalságot csak kb. 7 gyerek (!) képviselte. Tehát

Sztrehalet Oxána, 8. osztály
térkép a nagy felfedezések
epochához

a második napi kenúzás után, a harmadik napon kirándulni mentünk a helyi kiséretekre, egy kedves helyi hölgygel: Magdival. Eredetileg úgy volt, hogy a tímári rétre megyünk, de erről lemondtunk, ugyanis a rétet derékig érő sás és térdig érő mocsár borította. Viszszafelé Magdi javasolta, hogy ne

az úton menjünk vissza, hanem mutat egy másik (járhatóbb) rétet. Miután átkeltünk a harmadik ugyanolyan réten, Magdi boldogan felkiáltott: de hisz ez a kiséreti fűzes! Ez után - abban a boldog tudatban, hogy megjártuk a kiséreti fűzest- visszatértünk a táborba, és elmeséltük a másik két csapatnak a látottakat. Délután elvileg a másik két csapat ment volna kirándulni,

de elvette a kedvüket az a vihar, ami kicsit megtépázta a tábor (a konyháról letépte a ponyvát), ezért kenúzgattunk, illetve egyesek kártyáztak. Este némi biztatás után- a fagyűjtő csapat elment fáért, így elkészülhetett a lecsó, amelyet jóízűen el is fogyasztottunk. Ezután elmentünk Molnár Gézáékhoz megnézni az „Új Eldorádó” c. filmet. Ez egyúttal rekord-

beállításal is járt, 18-an ültünk az autóban! (Megtekinthető a honlapunkon videó formájában, s pár képet is fölraktunk a táborról: hu). A film a (tervezett) verespataki aranybányáról szól, és nagyon tanulságos, mindenkinek ajánljuk! Mikor visszaértünk a táborba, jött az alvás. Na jó, már

akinek, határozottan emlékszik ugyanis a tábor arra az eseményre, amikor valaki elordította magát, olyan éjfél körül: „Ááádám, hool vagy???”. A negyedik napon ismét kenuzni mentünk, most pont fordítva: délelőtt a 3. 4. csapat ment, délután az 1. 2. A délelőttiék minden gond nélkül hazahívtak, a délutáni csapatot azonban majdnem elkapta a jégeső. Elég ijesztő volt a tábortól a lehető legmesszebb eső ponton látni, hogy egy „jégesőszerű” felhőtömeg közeledik felénk. Így aztán visszafelé meglepően gyorsan tettük meg az utat, bár a kettes kenuban Apolka biztatására gondoláztunk is egy kicsit, az egyik átszállásnál pedig Boginak sikerült belesiesnie a Dió-érbe. A vihar aztán végül elkerült minket, csak a tábort érte el a széle, de így is minden(ki) épen maradt. Már aki előzőleg nem vágta el fűrészszel, vagy éppen késsel az ujjait (amúgy azóta ők is jól vannak). Este egy hosszú és érdekes előadást hallgattunk meg Molnár Gézától, ami (többek között) az ártéri gazdálkodásról és a környék történetéről szólt. Az ötödik nap délelőttjén közösen elsétáltunk a Tiszához, ahol valaki több, valaki kevesebb időt töltött, úgyhogy az ebédre várakozva a társaság egy része beszélgetett (a helyiekkel és egymással), míg a többiek egy másik Tisza-lejáratot kerestek. A délutánunk ezen a napon szabad volt, ezért az idő nagy részét a polgármesterasszony utasítására a kedvünkért lekaszált foci pályán töltöttük.

Egyébként az utolsó ebéd után még egy-egy jégkrémre is meghívtak minket!

A vacsora szalonnasütés és parázsban sült krumpli volt, végül pedig zöldbabfőzelék. Mivel Zalkod a tokaji Nagy-Kopasz-hegy lábánál fekszik, fakultatív programként tokaji aszút is lehetett kóstolni, ami tudvalevőleg orvosság, régebben a gyógyszerkönyvek is tartalmazták. A búcsúestet Péter szokásos „meséje” zárta (minden este olvasott föl egy-egy novellát, könyvrészletet Fekete István, Konrad Lorenz, Wass Albert műveiből). Ezután aki akart, még beszélgetett kicsit, aki akart, aludt. A hatodik napon hatkor kelt mindenki. Gyors reggeli következett, majd táborbontás. A buszunk Kenézlőről indult, ide – három turnusban - Péter autóval szállított ki minket. Sárospatakon volt két óránk fagyizni és kipihenni a pakolás fáradalmait, aztán indult a vonatunk Miskolcra, majd onnan Gödöllőre, ahová 15:10-re épségben meg is érkezünk. A saját tapasztalatainkból és a visszajelzésekből ítélve nagyon jól sikerült a tábor, szinte problémamentesen töltöttük el ezt a 6 napot együtt, reméljük, jövőre is lesz!

Türkőssy Szilárd Pillanatkép iskolánk strukturális változási folyamatáról

„A konferenciák igazi célja, az emberi fejlődés tanulmányozása annak érdekében, hogy az emberi természet valódi ismerete át- meg átjárja az iskolát.”

Rudolf Steiner

Már korábban megfogalmazódott az az igény szülői részről, hogy a Dióhéj hasábjain olvasható legyen, mi is az a munka, ami most gőzerővel folyik iskolánkban. Meg kell azonban vallanom, azért sem történt ez meg idáig, mert nincs még szó kialakult rendszerről. Most is csak egy nagyon rövid és nagyon vázlatos képet szeretnék rajzolni arról, ami zajlik.

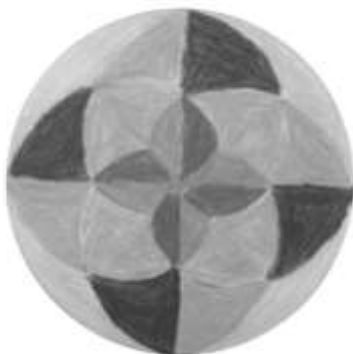
Az elmúlt tanév során felmerült az igény, hogy a konferenciák stúdiumai alatt Dieter Brüll könyvével foglalkozzunk (Waldorf iskola és hármass tagozódás), hiszen iskolánk már meglehetősen „kinőtte magát”, és éreztük a változtatás szükségét. Előbb azonban szerettünk volna valami olyasmibe bepillantani, ami bizonyos módon irányt adhat, ill. segíthet nekünk ebben. A tanév végére így – gyakorlatilag minden pedagógusban – megfogalmazódott a változtatás igénye: más- képp kell dolgoznunk. Ezért alakult meg tehát a konferencia

megbízásából az a hat főt számláló csapat, amely az elmúlt tanév munkája, valamint a felmerült igények, a hátunk mögött lévő sok-sok év alapján egy olyan átfogó tervet készít, mely alapján meghatározhatjuk, milyen változásokat foganatosítunk.

Ennek értelmében kívántuk felszabadítani a tanári konferenciák összejöveteleit az ügyrendi/technikai kérdések megvitatása alól a *pedagógia munka és önfejlesztés javára*. Ez a lépés pedig rögtön kirajzolta a további teendőket: az eddig a konferencia és egyéb – talán sokszor kevésbé hatékony – csoportok által végzett munkát más szervezeti keretek közé kell helyezni, ill. a pedagógiai munkát más alapokra kell helyezni, melyben irányadóak a steineri elvek. Így aztán a következőképp határoztuk meg a munka további menetét iskolánkban: három nagy pillér alakul meg a *szelekti szerv* (tanári konferencia), a *gazdálkodási szerv* (mely az iskola „füle”, összejövetelein diákok, szülők és tanárok közösen vesznek részt, és itt merülhetnek fel olyan igények, kérdések, melyek az iskola egészét érintik; az egyéni igények továbbra is személyes megbeszélés tárgyát képezik), valamint a *jogi szerv* alakjában

(mely döntési jogkörrel bír a meghatározó, „nagy” kérdésekben). Azt a munkát pedig, amit az effektív tanításon kívül eddig is a tanárok végeztek, olyan munkacsoportokba kívánjuk utalni, melynek központját egy igazgatási csoport képezi (ide kerül az összes dolog, ami az iskolába bejön, majd ez a csoport osztja el a munkát a megfelelő munkacsoportok között), ill. amely csoportok olyan módon viselik a felelősség súlyát, hogy valódi mandátumot kapnak: a hozzájuk tartozó kérdésekben döntési jogkörrel bírnak mandátumuk lejártáig, tehát nem kell minden konferencia alkalmával, minden kérdést minden jelenlévőnek megvitatni, így idő, energia szabadul fel a pedagógiai munkára, valamint – az eddigi tapasztalatok alapján – a csoportok hatékonysága növekszik.

Természetesen rengeteg dolagra nem tértem most ki, ahogyan azt a cikk kezdő soraiban is megfogalmaztam. Ezzel együtt tehát *nyomatékosan szeretném felhívni a figyelmet* arra, hogy ez a struktúra sok tekintetben még további alakítás tárgyát képezi,

Mezei Lőrinc, 7. osztályos
tanuló geometriai szerkesztése

mely *folyamatban van*, ill. sok olyan dolog van, ami még nem kialakult az egész nyári, valamint az azóta végzett intenzív munka ellenére sem. Az elképzelés alapjai azonban már megszavazásra kerültek, nagyjából tehát a fent vázolt struktúrát kívánjuk alkalmazni, folyamatos továbbfejlesztés mellett a jövőbeni tapasztalatok alapján. Ebbe a rendszerbe – ahogyan azt a gazdálkodási szervnél olvashattatok – a szülői kört is egyre jobban be kívánjuk vonni, valamint csatornát kívánunk nyitni azon javaslatoknak, kérdéseknek, melyek az iskola egészét érintik. A részletes leírásra tehát még várni kell, csakúgy, mint a rendszer teljes kifejlődésére, illetve „beindulására”. „Minden kezdet nehéz.”: tisztelettel kérjük tehát türelmeteket, megértéseteket és támogatásotokat. Várakozással nézünk, a folyamatos munka mellett, a jövőbe és bízunk abban, hogy egy hatékonyabb, a steineri pedagógiát még jobban szolgáló, és mindannyiunk jogos igényeit kielégítő rendszert sikerül(t) létrehozni.

„Valamennyi műalkotásnál, legyen az nagy, vagy kicsiny, a legkisebb részletig a koncepciótól függ minden.” Johann Wolfgang Goethe

Diószegi Éva: Új projektek az iskolában

A Zeneház mellett újabb fantasztikus kezdeményezések születtek Iskolánkban. Tanárok és szülők fogtak össze, az Iskolaszék Szecsődi Verát delegálta (06-30-95-01-203) ezeknek a munkának a megsegítésére. Minden Dióhéjban beszámolunk a tervek alakulásáról, illetve a még hiányzó, vagy újabban felmerülő igényekről.

Sport

Ötletgazda: Szuhai Attila – tornatanár

Ennek a projektnek a feladata a tárgyi eszközök megteremtése az iskolaudvaron kialakításában, valamint a tornasátor további belső felszerelése. Az eddig elkészült munkákat Szuhai Attila apukájának köszönhetjük. Ehhez várjuk a tárgyi, anyagi és segítő kezek hozzájárulását.

Amire szükség van:

- homok (10 m³) (ebből 20eFt-ot az Iskolaszék, a saját keretéből hozzájárult a finanszírozásához – erre még min. ugyanennyi kell.)
- földmunka – munkagép – ember
- fűmag (20 eFt, szülői támogatással megvettük)
- fa játszótér
- labdafogó háló
- faanyag a cipőtartó polcoknak
- zárható szekrények
- és még további sportfelszerelések a testnevelés órákhoz

Könyvtár

Ötletgazda: Hrncsjár Ágota – irodalom tanár

Az iskola könyvtára megnyitotta kapuját. A gyerekek már mehetnek, olvashatnak és kölcsönözhetnek könyveket. A választék még szűkös de azon vagyunk, hogy bővüljön. Szeretnénk összeszedni az iskola tantervében felsorolt összes ajánlott irodalmat több példányban, hogy akinek nincs lehetősége arra, hogy megvegye, ki tudja kölcsönözni. Kérünk titeket, hogy akinek ezekből a könyvekből van ott-hon felesleges vagy nélkülözhető példánya és szívesen az iskolának ajándékozná, az tegye ezt meg. A honlapon megtaláljátok az osztályonkénti ajánlott irodalomjegyzéket is. Az iskolaszék összesen 70 eFt-al járult hozzá a könyvek vásárlásához.

Biokert

Ötletgazda: Mincsik István – kertművelés tanár

Két éve, hogy az iskolakert, melyben gyermekeink a kertművelés órákat tölthetik el értelmes munkával, s ismerkedhetnek a gazdálkodás alapjaival egyre szépül-épül. Hogy ez megvalósulhasson István pályázatokat írt és nyert, rengeteget dolgozott, de még így is sok feladat áll előttünk. Az Iskolaszék 10 eFt-ot különített el erre a célra. Ide is segítséget várunk: ásó, talicska, permetezőgép, akácfa oszlopok, stb.

Egmont nyitány

Csak úgy felrakták -
lemez volt-e, vagy valamilyen szalag
- azt nem lehetett tudni -
csak úgy felrakták,
hogymégis, a rádióban menjen va-
lami -
ha már lövik -
mert lőtték -
és úgy nézett ki, mint egy szétlőtt,
széttaposott
hangyaboly -

Hát felrakták, és ment hetekig -
és egyedül szólt a lövések között -

Az órák is elfelejtett -
Te ébresztettél, mondtad, *lőnek*,
mondtam az volt, amit hallottam -
most már értem

gondoltam, munkába menni se kell
reggeliztünk, pirítós volt, egész jó -
bekapcsoltad a rádiót, hát az ment
semmi saját műsor, egyedül az Eg-
mont-nyitány
mondtam, jó választás, Beethoven,
szép,
és mindenki élvezi -

Ekkor csengetett fel valaki
a Horváthné -
Doktor úr, a fiam eltűnt,
hagyott egy cetlit, hogy elment
Istenem, baja esik ebbe a kavaro-
dásba -
mondtam, megyek -
és te úgy néztél rám, mint akinek
nem jutott répföld -
ne félj, meglesz az a kölyök, nemso-
kára hazajövök -
mondtam, és egy puszit nyomtam a
fejre -

Kár, hogy nem tudtam -

A kapu előtt kettéváltunk,
Horvátné a park, én a Kossuth tér
felé -

Pozsonyi út, Nagykörút, Balassi,
Kossuth tér -

Ott iszonyú tömeg volt, lőttek is -
egy húszéves kislányt az apja mel-
lől lőttek le -

JAJ

Egy pillanatra belém hasított vala-
mi

az oldalam
nem hinném, hogy a pirítós
ártott meg -
meleg

ÉS NEDVES

Odamásztam a Parlamenthez
nekidőlök
leülök egy elképzelhetetlenül kes-
keny peremre
fáj

összeszedem magam
levonszoló magam a rakpartig
úgyis mindig ott akartam -

Mi baj, bácsi-
kérdézi egy kisgyerek -
odafordulok
már mindent ért
és ahogy nézem
egy pillanatra
az arca helyére
a gyerekkori arcom -
pedig ezt a hétéves gyereket én
ismerem,
a családját is
de mégis -

Rakpart
kövek
víz
rájuk kell ülnöm
feküdnöm
hogymegemelni már nem tudom
túl könnyű vagyok -
ha vagyok -

Dadamm, dadamm, dadamm -
dobogó lópaták -

Alfabétagammadeltaepszilondzéta-
étathéta -

itt énekel bennem mindaz, amit
valaha tudtam -

mikor a lelkem roskadozva vittem,
csendesén és váratlanul átölelt -
iótakappalambdamünüksziomik-
ronpirhószigmatau -

egy régi gyerekdal is majdnem -
mindjárt vége -
űpszilonfikhipsziómega -

Dadamm, dadamm, dadamm -
kopognak bennem a lópaták -
dadamm, dadamm, da-damm -

Kérlek, ne sírj értem
ne mondd, hogy *tudtam*
vigyázok rád
látlak
LÁTLAK

Látok.

Mindent.

Téged, a kisgyereket, a Horváthék
fiát, bárkit, aki elmegy mellettem,
látok!

Látom bennük a golyót, a rákot, a
szívrohamot, mindent, azt a fiút,
akit tizennyolc éves kora után vé-
geznek ki, azokat, akiket a helyi
Úristen állít falhoz, mert fél tőlük,
mint a tűztől, életében csak egy-

szer rosszul felel, mint aki nem
tanult, és rögtön vet majd benne a
félelem, elküldi őket Romániába,
hogy azt se tudják, hol vannak, az
oroszokat, egy nőt, akit tankkal
vitet a férje a kórházba, hogy szét-
lőtt ablakok, és a háborúról tré-
cselő orvosok között, az októberi
hidegben szüljön, a telefonfülké-
ben szitává lőtt lányt, és hallok az
összes zajt, a siratóvá torzuló,
ronggyá nyújtóan sokáig játszott
Egmont-nyitányt...

A város peremén egy kislány fél a
tankok lövéseitől. Még csak alig
egyéves.

Azt mondják, *nem kell tőle, Ilike,*
félni, csak egy tank, tank!

És mondja utánuk, ahogy tudja a
kicsike: *tanyg, tanyg!*

Ez az első szava.

Ő a kor gyermeke.

Ő lesz az anyám.

Majdnem kimennek Auszráliába.

De nem tudnak.

Apám pedig Kolozsvárott, a romá-
nok között...

Valamikor csak levették.

És behányták a rádió legsötétebb
zugába, hogy soha többet ne ke-
rüljön elő.

Úgy fájjanak neki a tönkrenyúzott
hangok, hogy ne hallja senki.

Szenvedjen egyedül, a többi tönk-
rement hanganyag között.

Harmincöt évvel később születek
meg.

Egy teljesen más korba.

És az első szavam a tanc lesz.

Rácz Melinda, 8. oszt. tanuló

Programok

KIRÁNDULÓK BARÁTI KÖRE

A túrázáshoz nincs rossz idő, csak rosszul öltözött turista!

2006. 09. 16. szombat	Gödöllő és környéke
2006. 10. 07. szombat	Nagymaros - Zebegény
2006. 11. 25. szombat	Naszály
2006. 12. 16. szombat	Mátra
2007. 01. 20. szombat	Budai Hegység - Hármashatárhegy
2007. 02. 10. szombat	Mátra
2007. 03. 10. szombat	Mátra
2007. 04. 28. szombat	Mátra
2007. 05. 05-től – 05.09-ig.	Erdély – Pádis fennsík

Bővebb információ a plakátokon – a túrák előtti héten!

Kérdéseiddel fordulj Mayer Zsolt-hoz: 06-30-9480-130

A GÖDÖLLŐI WALDORF ISKOLA 2006-2007. ÉVI PROGRAMJAI

Szept. 1.	kirándulás	Feb. 19. – 23.	síszünet
Szept. 29.	Szent Mihály ünnep	Feb. 26. – márc. 2.	harmadik kis-
Okt. 23.	nemzeti ünnep		érettségi
Okt. 28.	hóünnep	Márc. 15.	nemzeti ünnep
Okt. 30. – nov. 3.	őszü szünet	Ápr. 4.	hóünnep
Nov. 6.-10.	első kisérettségi	Ápr. 5. – 13.	tavaszi szünet
Nov. 11.	Szent Márton ünnep	Május 1.	a munka ünnepe
Dec. 3.	adventi kert	Május 7. – 9.	érettségi, ill. érettsé-
Dec. 6.	Szent Miklós		gi szünet
Dec. 9.	bazár	Május 19.	bazár
Dec. 20.	paradicsomi játék	Május 28.	pünkösd
Dec. 21.	hóünnep, pásztorjáték	Jún. 15.	hóünnep
Dec. 22. – jan. 5.	téli szünet	Jún. 16.	nyári szünet első napja
Jan. 6.	vízkereszt	Jún. 24.	János nap, bizonyítvány-
Jan. 8. – 12.	második kisérettségi		osztás
Feb. 16.	farsang		

Dióhéj

Szent Mihály napi ünnepi melléklet

Dr. Rudolf Steiner

A Michael – ünnep szociális jelentősége

(Bécs, 1923. október 1.)

„Az év körforgása, mint a Föld légzésfolyamata és a négy nagy ünnepi időszak. Az antropológia és az ember lelkivilága.” c. GA 223 kötet 9. előadása

Az utóbbi napokban elhangzott minden fejtegetésem célja az volt, hogy felhívjam a figyelmet rá, hogyan lehet az emberből, a Föld polgárából, valamilyen módon a kozmosz polgára ismét, életének láthatára hogyan táguulhat ki a világ messzeségeibe és ezáltal hogyan gazdagodhat élete a földi körzeten belül is, nem csak a kifelé terjedés, hanem belső impulzusainak intenzitása irányában is.

Legutóbb arról beszéltem, hogy az igazi szellemi látás elvezeti az embert oda, hogy belássa, naprendszerünk bolygói nem csupán azok a fizikai testek, amelyekről a csillagászat beszél ma, hanem valóban tudatossá válhatnak számunkra, mint szellemi lények megnyilatkozásai. Ilyen vonatkozásban beszéltem Holdról, Szaturnuszról.

Természetesen egy ilyen rövid fejtegetésben minden egyes bolygóval nem is foglalkozhatom, de mai célunk számára nincs is jelentősége. Rá akartam mutatni csupán, hogyan tágíthatjuk ki teljes emberi lelkiállapotunkat a Földről a világ térségeibe. De csak így válik lehetővé, hogy a külső világot saját magához tartozónak tekintse valaki, úgy mint azt, ami a bőrén belül történik, ahogyan a légzését, a vérkeringését és a hasonló dolgokat magához tartozónak tekintse valaki, úgy, mint azt, ami a bőrén belül történik, ahogyan a légzését, a vérkeringését és a hasonló dolgokat magához tartozónak tekinti.

A természettudomány a Földet is úgy tekinti ma, mintha pusztán csak ásványi, halott test lenne. A mai civilizációban az ember egy-

általán nem is gondol rá, hogy azaz, amit például a kozmológiával kapcsolatosnak tekint, nem is látja meg a valóságot. Lelkünk állapota rendkívül eltompult ma a valóság érzékelésére. A sókristályt például és a rózsát egyaránt könnyen „valóságnak” nevezi az ember és nem tesz különbséget e két „valóság” között, pedig a sókristály egy önmagában lezárt valóság, amely önmagában véve létezhet, a rózsza viszont nem. A rózsának csak a rózsatőn van léte. A rózsza – a virágra gondolok – kint, a világban, önmagában véve nem jöhet létre. Ha tehát egyáltalán van fogalmunk a rózsáról, mint virágról, amelynek örülhetünk, amennyiben ezt a fogalmat külsőleg realizáljuk, még akkor is egy absztrakt fogalmunk van, ha meg tudjuk tapintani, igazi valóságunk nincs, igazi valósága csak a rózsatőnek van. És ugyanígy nincsen igazi valósága ősközetével, pala- és mészközetével együtt annak a Földnek, amelyről a külső tudomány beszél ma, mert ez a Föld nem létezik egyáltalán, kiagyalták csupán. Hát az igazi Föld? Nem az igazi Föld hozta létre a növényeket, hozta létre az állatokat, az embereket a szilárdságból? A Földhöz tartoznak, ugyanúgy a Földhöz tartoznak, mint a hegységek kristálypalája és ha csak egy olyan Földet látok, amely csak kőből áll, nincs is Föld. Nem valóság, amit a külső természettudomány vizsgál ma a geológia bármelyik területén.

Így tehát voltaképpen egész utóbbi fejtegetésünknel arról van szó, hogy ne csak logikusan jár-

junk el, hanem a valóságnak megfelelő módon is. Ma azt mondhatjuk, hogy műveltségünk nyilvánvaló tévedései voltaképpen kevésbé zavarunk minket, ami könnyen cáfolható, kevésbé zavaró. Mai tudásunkban, mai ismereteinkben az a legrosszabb, ami látszólag nem cáfolható egyáltalán. – Nézzék kérem, valóban nagy ötletbőség és egzakt ismeretek kellene hozzá, hogy kiszámítsák mindazokat a dolgokat, amit ma például, a geológia tudománya kiszámít a Föld keletkezéséről, arról, hogy a Föld hány millió évvel ezelőtt jött létre. Persze a számítások némileg eltérnek egymástól. Vannak geológusok, akik 20 millió évet mondanak, mások 200 millió évről beszélnek (A tudomány mai állása szerint – 1993-ban – 4,5 milliárd évről van szó. - a ford.), de ma az embereknek más téren is elhanyagolhatóvá vált, hogy 20 vagy 200 millióról van szó. (A pénz elértéktelenedése a háborút követő években. - a kiadó megjegyzése.) De az egymástól ennyire eltérő vélemények ellenére is, az alkalmazott számítások módszere valóban minden tiszteletet megérdemel, - egzakt, pontos. De milyen? Olyan, mintha megvizsgálnánk egy ember szívét ma és egy hónap múlva ismét. Valamiféle, mondjuk „finomabb” vizsgálattal rájönnénk, mit változott egy hónap alatt. Majd megfigyelem újra, hogy a következő hónap alatt hogyan változott meg és így tovább. Vagyis az emberi szívre is ugyanazt a módszert alkalmazom, amelyet a geológusok arra használnak, hogy a geológiai korszakokat évmilliókban számítsák

ki, ott is a lerakódások és egyebek alapján számolnak a Föld rétegeződéseiben, hogy a kis változásokat megfelelőképpen összevetve, számadatokhoz jussanak. De egy ember szívének változásairól kapott eredményeimmel eljárhatok-e így? Most alkalmazhatom ezt a módszert a változásaira és ki is számíthatom, hogyan nézett ki az ember szíve 300 évvel ezelőtt és hogyan néz ki majd 300 év múlva? Helyes is lehet a számítás, csak hogy a szív nem volt még meg 300 éve és 300 év múlva sem lesz meg! Igen szellemes és pontos számítási módszerekkel eljuthatunk tehát oda, hogy a geológia tudománya adatokat közöl arról, milyen volt a Föld 3 millió évvel ezelőtt, amikor még a szilúr-korszak sem létezett. (A szilúr egy földtörténeti korszak, 320-400 millió évvel napjaink előtt. - a ford.) A számítás éppenséggel helyes lehet, de a Föld mégsem létezett még. Ugyanígy ki lehet számítani ma - ezt csinálják a fizikusok -, hogy a különböző anyagok teljesen mások lesznek majd 20 millió év múlva. Ebben a vonatkozásban az amerikai kutatók rendkívül érdekes kutatásokat végeztek és közlemények is jelentek meg, hogy például hogyan néz ki akkor majd a fehérje, csak hogy akkor a Föld, mint fizikai égitest, nem lesz már meg. Voltaképpen tehát éppen azért veszélyesek a logikai módszerek és a pontos meghatározottság, mert nem cáfolhatók. Ha helyes a módszer, nem lehetne rácáfolnunk, ha kiszámítanánk, hogy a szív 300 évvel ezelőtt hogyan nézett ki, vagy, hogy a Föld hogyan nézett ki 20 millió

évvel ezelőtt. Cáfolatukkal fáradozva sem tehetünk semmit, a valóságnak megfelelő gondolkodáshoz, a valóságnak megfelelő világszemlélethez kell nyúlnunk.

A szellemtudománynál minden területen éppen arról van szó, hogy ilyen sokoldalúan nyúljunk a valósághoz. A tegnap ismertett módszerekkel pedig, azokkal a bensőségessé tett módszerekkel, amelyekkel – mint megmutattam tegnap – megismerjük a Hold és a Szaturnusz lakóit, nem csupán a Föld és saját lényei közötti kapcsolatot ismerjük meg, hanem a világ-mindenség minden egyes lénye és a kozmosz mivolta közötti viszonyt is. Az anyagi állapot, amely a szellemiség külső kifejeződése csupán, mindenütt a világon a szellemiséget tartalmazza, amelyet az imagináció, az inspiráció és az intuíció meg is talál mindenütt az érzékelhető, fizikai állapotban is, de nem csak úgy találja meg benne a szellemiséget, ahogyan – mondhatni – élesen, körvonalakban ragadható meg, hanem miközben szüntelenül mozog, szakadatlanul él. Ahogyan pedig a geológia nem a valóság teljes képét nyújtja a kőzetekkel, hanem mindenekelőtt a növények, az állatok és a fizikai emberek létrehozása közben is fel kell a Földet kutatnunk, ugyanígy a szellemiség külső, fizikai kialakulásának is fel kell fogunk a Földet, hogy teljes valóságát megértsük.

Legelőbb imaginációval ismerjük fel, hogy a Föld szellemisége bizonyos vonatkozásban – ha szabad így kifejeznem magamat – mégis eltér az emberétől. Ha egy

ember kerül elé, természetesen mivoltában számos, sokféle megnyilvánulását látom. Látom, hogyan jár, hallom, hogyan beszél, látom arcvonásait, karja és kezei taglejtését. De mindez oda vezet, hogy megkeressem a benne uralkodó egységes lelkiiséget és szellemiséget. Itt, az ember önmagában zárt lényében, ösztönösen is egységes lelkiiséget és szellemiséget kell keresnünk már, de amikor az imaginatív megismerés vizsgálja a Földet, nem egy egységes szellemiséget talál: a Föld szellemiségét egyenesen sokféleségnek, sokrétű szellemiségnek találja. Ne következtessünk tehát az ember-lény szellemiségének analógiájára a Föld egységes szellemiségére, mert a valóság-nak megfelelő szemlélet a Föld szellemiségének, mintegy a földi természet birodalmaiban élő szellemi lényeknek változatos képét mutatja. De ezeknek a szellemi lényeknek élete van, fejlődőben vannak.

Nézzük meg most, mit észlel a Föld fejlődésén egy év folyamán az inspirációtól támogatott imagináció. Előbb a télre vessük lelki tekintetünket. Kívülről a Földet fagy és hó borítja, a földi lények, a növények csírái mintegy visszahúzódnak a földbe. A Föld egyenesen azt vonja belsejébe vissza, ami vele csírázó állapotban függ össze, az állatok és emberek világától közben eltekinthetünk. Megismerjük az elhaló életet, télen a tavasz és a nyár sarjadzó, rügyező élete mellett. De mit jelent a téli elhaló élet szellemi vonatkozásban? Azt jelenti, hogy azok a lények, akiket elementáris szellemi lényeknek nevez-

hetünk és akik voltaképpen főleg a növényeket éltetik, visszahúzódnak a Földbe, bensőséges kapcsolatban vannak vele. Télen a Föld imaginatív képe az, hogy mintegy felveszi testébe, elrejtí testében elementáris szellemi lényeit. A Föld télen a leg-szellemibb, vagyis elementáris szellemi lényei a legjobban ilyenkor hatják át.

Annál, aki ezt átlátja, mint minden, ami érzékfeletti szemlélet, átmegy ez is érzékelésbe, érzésbe. Érzéssel tekint a Földre a tél folyamán és azt mondja, hogy ott, ahol a hótakaró van, az a Föld testét úgy lepi be, hogy benne laknak a földi lét elementáris szellemi lényei. Ha eljön a tavasz, rokonságuk a Földdel a kozmikus környezettel való rokonsággá alakul át. Ami ezekben a lényekben télen a Földdel hozott létre mély rokonságot, tavasszal a kozmikus környezettel lesz rokon: az elementáris lények kifelé iparkodnak a Földből. A tavasz pedig tulajdonképpen abból áll, hogy a Föld, átadva magát a világmindenségnek, kiömlészi elementáris lényeit. Az elementáris lényeknek télen arra van szükségük, hogy a Föld ölen pihenjenek, tavasszal pedig arra, hogy a levegőn, a légkörön át kiáramolva a Naprendszer szellemi erői, a Merkúr, a Mars, a Jupiter és a többi bolygó szellemi erői határozzák meg őket. Mindaz, ami hatással lehet a Föld szellemeire a Naprendszerből, nem hat télen, tavasszal kezd csak hatni. Valóban egy olyan kozmikus folyamatot figyelhetünk meg itt, amely az emberben inkább materiális folyamathoz, a légzés folyama-

tához képest szellemibb folyamat. Kívülről belélegezzük, saját testünkbe zárjuk be a levegőt, ismét kilélegezzük, belélegzünk, kilégzünk. A be- és kilégzés az ember életének egyik alkotóeleme. A Föld télen egész szellemiségét belélegezte és ismét elkezdte a kozmoszba kilélegezni, ha eljön a tavasz. Az emberiség, fejlődésének nagyon régi időszakában, amikor az embernek volt még egyfajta ösztönös szellemi látása, érzekelte még ezt. Ezért érezte úgy, hogy a téli napforduló idején a Karácsony ünnepe az, ami a Föld életéhez illik. Akkorra tartogathatta a karácsonyi ünnep titkát az embernek a Föld, amikor a legszellemibb. A Megváltó csak egy olyan Földdel egyesülhetett, amely az egész szellemiséget ölébe fogadta.

Viszont annak az ünnepnek a részére, amely iránt fel kell élednie az érzésnek, hogy az ember nem csak a Földhöz tartozik, hanem az egész világmindenséghez is, és hogy ő, mint a Föld polgára, lelkével a világmindenségen támadhat fel, a Feltámadás ünnepe részére azt az időszakot lehetett csak igénybe venni, amely kivezeti a Föld egész szellemiségét a kozmoszba. Ezért van az, hogy a Karácsony ünnepe földi tényhez, a Föld téli sötétjéhez van kapcsolva, kapcsolatban van azzal, hogy a Föld – bizonyos értelemben véve – alszik télen. A Húsvét ünnepe viszont az év körforgásában úgy van beírva, hogy nem a földi, hanem kozmikus viszonyok szerint határozzák meg. A Húsvét ünnepét a tavaszi holdtöltét követő első vasárnap határozza

meg. A régebbi időkben tehát a csillagoknak kellett az embereknek megmondania, hogy mikor van Húsvét, mert az egész Föld akkor nyílt meg a kozmosznak. Segítségül kellett hívja az ember a kozmosz írásjeleit, észre kellett vegye, hogy nem pusztán csak földi lény, tavasszal, Húsvét ünnepe táján meg kell nyíljon a kozmosz messzeségei felé.

Ha az emberiség efféle gondolatai tekintetében az egykor még nagyobb, elmúlt korának nagyszerű gondolatairól a már 20-25 éve megszokott módon tárgyalnak ma, ha arról társalognak különféle emberek, akik azt hiszik, hogy az emberiségnek jót akarnak, hogy a Húsvét ünnepét mégsem kellene ennyire változó napokon tartani, vagy legalábbis április első vasárnapjára kellene rögzíteni, vagyis külsőségesen, teljesen absztrakt módon kellene megállapítani, akkor az lelkemnek igazán fájdalmat okoz. Olyan vitákat is meg kellett hallgatnom, ahol felhívták rá a figyelmet, hogy mekkora zavart okoz a kereskedelmi könyvelésben, hogy ennyire változó ünnep a Húsvét, és az üzletekkel sokkal szabályosabban mennének a dolgok, ha szigorúan szabályoznánk a húsvéti ünnepet. Mint mondtam, a lelkeknek igazán fájdalmat okoz, ha látják, civilizációnk mennyire elidegenedett a világtól miközben gyakorlatiasnak képzelet magát, hiszen az ilyen javaslat az elképzelhető leggyakorlatiatlanabb, mert a civilizáció a gyakorlat alapját megvetheti a napok számára, de az évszázad számára nem. Az évszázadra szóló

gyakorlat alapját csak az vetheti meg, ami összhangban van a világ-mindenséggel. Ekkor azonban az év menete az embereknek mindig rá kell tudjon mutatni, hogy belsőleg együtt él az egész kozmosszal.

Ha pedig a tavasztól a nyár felé haladunk, egyre jobban elveszti a Föld a benne lévő szellemiségét. Ez a szellemiség - az elementáris lények - eltávozik a Földtől, a Földön kívül lévő világba megy, teljesen a kozmikus, a planetáris világ hatása alá kerül. Ez volt egykor az a rendkívül mélységes vallásos szertartás, amelyet bizonyos misztériumhelyeken hajtottak végre abban az időszakban, amelyre ma helyezzük a nyár derekán a János napot. Ez a nyár derekára eső János nap az az időszak volt egykor, amikor a János napi ünnepet eredeti jelentőségében megtartó helyek beavatottait, misztériumpapjait mélyen áthatotta, hogy azt, amit a téli időszak mélyén, a téli napforduló idején a szellemileg átlátszóvá vált hótakarón keresztül tekintve kellett még keresniük a Föld belsejében, most akkor találják meg, ha lelki tekintetüket kifelé irányítják. Míg a tél folyamán az elementáris lényeket a Földön belül földi okok határozzák meg, most már a bolygók rendelkeznek velük. Azoktól a lényektől, akiket télen a Föld mélyén kellett felkeresniük, a bolygókkal való élményeiket tudták meg a nyár derekán. – Egykor az ember létének az év menetéhez való hozzátartozását a Földhöz tartozó szellemiségben úgy élte meg, ahogyan különben légzésfolyamatát éli meg tudattalanul, létéhez belsőleg hoz-

zártartozónak. A természet vele rokonságban lévő elementáris lényeit télen a Föld mélyén kereste, a nyár derekán pedig a felhők magasságában. A Föld mélyén a Föld erőitől átszöve és áthatva találta meg őket, azzal együtt, amit a Föld erői hagytak hátra a Földben, a nyár derekán pedig a világmindenség megszesegeinek magát átadva talált rájuk.

Amikor pedig már túl vagyunk a nyár derekán, a Föld kezd újból belelegezni szellemiségét, és így János napja után, amikor a Föld belelegzi a szellemiségét, ismét készülődik már az az időszak, amikor a Föld magában hordozza majd a szellemiségét.

Ma nemigen hajlamos rá az ember, hogy odafigyeljen a Föld be- és kilélegzésére. Az ember légzése inkább egy fizikai folyamat, a Földé inkább szellemi: elementáris lényei kifelé sietnek, a világ térségei felé, azután belemélyesztk őket a Földbe. De ahogyan az ember, miközben az élete belsőleg halad, együtt él azzal, ami a vérkeringésében megy végbe, ugyanúgy teljes mértékű ember-lényként valóban együtt él az év menetével. Ahogyan életének belsőleg fontos, hogy a vére keringjen, ugyanúgy fontos – tágabb értelemben véve – emberi léte számára, hogy a Földről az egekbe és onnan újból vissza a Földre keringjenek az elementáris lények. Eldurvult az ember érzésvilága, ezért nem sejtí meg már, hogy voltaképpen saját magában mi az, ami az év külső menetétől függ. De miközben az idők folyamán azon kell majd fáradoznia az embernek, hogy

a szellemtudománytól, az érzékfeletti megismeréstől nyert képzeteket felvegye, miközben ki kell majd fejtenie az ahhoz szükséges belső aktivitást, hogy belsőleg és lelkiileg valóban megjelenítse, amit a szellemtudomány eredményeként rábízhatnak majd, a szellemtudományos eredmények megértése finomabbá teszi majd fogékonyságát is. Voltaképpen Önök mindannyian ezt várnák el attól, hogy elmélyednek az érzékfeletti megismerésébe, amelyre az antropológia gondol. Ha előlvasnak egy antropológus könyvet, vagy akár egy ciklust is, de úgy olvassák el, olyan absztrakt módon olvassák, mint valamilyen más könyvet, voltaképpen egyáltalán nem kell antropológus irodalmat olvasniuk. Azt ajánlom akkor, olvassanak inkább szakácskönyveket, vagy technika-tankönyveket, mert az hasznosabb ilyenkor, vagy egy útmutatást, hogy köthetnének a legjobban üzletet. Antropológus könyveket olvasni, vagy antropológus előadásokat hallgatni csak akkor van értelme, ha észreveszik, hogy ezeknek az eredményeknek a felvételére teljesen más módon kell ráhangolódniuk, mint másfajta eredményekére. Kiderül ez már abból is, hogy a magukat ma különösen okosnak tartó emberek az antropológiát mégis örütségnek tartják. Nos, hogy örütségnek tartják, valami oka is kell legyen. Az ok pedig az, hogy azt mondják, hogy minden más mást mond, a világot minden más másképpen írja le nekünk. Mégsem mehetünk bele, hogy jöjjenek ezek az antropológusok és teljesen másképpen írják le

a világot! – Hát igen, ami az antropológia eredményeképpen kerül a világba, más éppen, mint amit egyébként mondanak ma valakinek. Meg kell most már mondanom, hogy néhány barátunk némelykor azt a politikát követi, hogy a világ előtt úgy akarja széppé tenni az antropológiát, hogy voltaképpen úgy állítja be a dolgot, mintha mások közönséges véleményével egyáltalán nem is lenne ellentétben. Ez a törekvés, bár minduntalan találkozunk vele, tulajdonképpen nem helyeselhető. A lélek más beállítottságára, egészen másfajta tájékozódására van szükség ahhoz, hogy az antropológia mondanivalóját elfogadhatónak, felfoghatónak, érthető, értelmes dolognak és ne örütségnek tartsák.

De ha megkaptuk ezt a másfajta tájékozottságot, egy idő után nemcsak az ember intellektusa megy keresztül iskolázáson miatta, hanem lelkiállapota is: finomabbá, fogékonyabbá válik a lelkivilága. Nemcsak úgy érzi a telet, hogy hideg van és ilyenkor télikabátot vesznek, nyáron pedig meleg van és olyankor néhány ruhadarabot levetnek, hanem azt is megérzi, hogy a Föld életében a téli fagy és hó időszaka és a perzselő nyár ideje között finom átmenetek mennek végbe. Megtanulja, hogy az év menetét valóban olyannak érezze, amilyennek egy élő, lelkes lény megnyilvánulásait érezzük. Sőt, ha az antropológiát helyesen tanulmányozzuk, lelkivilágunk valóban odáig viheti, hogy számára az év menete olyan beszédessé válik, hogy megnyilvánulásait egy baráti

lélek rábeszéléseinek, vagy lebeszéléseinek érzi. Ahogyan egy baráti lélek szavaiból és egész viselkedéséből meg tudjuk érezni, hogy lelkes lény, akinek melegen dobog a szíve és valóban másképpen is szól hozzánk, mint egy élettelen dolog, amelynek nincsen lelke, az előbb még néma természet is elkezdhet ugyanúgy lélekkel áthatottan szólni az embernek. Megtanulja majd az ember, hogy az év menetében lelket, alakulófélben lévő lelket érezen meg, megtanul majd odafülni az évnek, mint egy nagy élőlénynek a mondanivalójára, míg életében egyébként kis élőlényekkel van dolga, megtanul beleilleszkedni majd az egész lélekkel áthatott kozmoszba. De ha azután őszbe csap át a nyár és közeleg a tél, éppen azáltal egy különös dolog szól hozzá a természetből.

Aki fokozatosan elsajátítja a természet iránti finom érzéket, amelyet le kívántam írni - és az antropológus egy idő múlva észre fogja venni, hogy ez az ő antropológiai törekvéseinek érzésként, lelkiállapotbeli eredménye lehet -, megtanul majd különbséget tenni a tavasz és a nyár folyamán keletkező természettudat és a valódi öntudat között, amely az ősz és a tél folyamán érzi magát jól. Természettudat: ha jön a tavasz, sarjadzó, rügyeket bontó életét kibontakoztatja a Föld. Akinek pedig helyes érzéke van a sarjadzó, rügyeket bontó élet iránt, aki megszólaltatja magában azt, ami ekkor, a tavasz folyamán van - nem is kell tudatos legyen, tudat alatt is a teljes emberi élethez szól -, nem csak annyit mond, hogy

a virág nyílik, csírázik a növény, hanem úgy érzi, valóban átadta magát a természetnek és így elmondhatja, hogy az énje nyílik a virágban, az énje csírázik a növényben. – A természettudat attól jön csak létre, hogy megtanulunk részt venni abban, ami kifejlődik, kibontakozik a sarjadzó, rügyet bontó életben. Az, hogy az ember belső világából kihúzódik, a kívül lévő természetben oldódik fel, azt jelenti, hogy együtt tud csírázni a növényvel, együtt tud nyílni a virággal, együtt tud gyümölcsöt teremni vele. A szellemiség kibontakoztatása igazán nem azt jelenti, hogy elvonatkoztatjuk magunkat, hanem hogy működése és alakulása közben nyomon tudjuk követni a szellemet. Ha pedig az ember így, együtt nyílván a virággal, együtt csírázva a csírával, együtt hozva termést a természettel, a tavasz és a nyár folyamán finoman érzékelve a természetet, kifejleszti a természet ilyen érzékelését, felkészül vele rá, hogy éppen a rekkenő nyár idején a világmindenségnek, a csillagos égboltnak magát átadva éljen. Ekkor minden szentjánosbogárka olyasvalami lesz, mint a kozmosz titokzatos megnyilatkozása, szívesen mondanám, hogy a perzselő nyár légkörének minden fuvallata a kozmosz üzenete lesz a földi világban.

De ha újból belelélegzik a Föld és ha megtanultuk már, hogy együtt érezzünk a természettel, együtt nyíljunk a virágokkal, együtt csírázzunk a csírákkal, együtt hozunk termést a termésekkel, természetesen nem is tehetünk mást - mert megtanultuk, hogy saját mi-

voltunkkal benne legyünk a természetben -, mint hogy együtt éljünk az ősszel és a téllal is. Aki megtanulta, hogy a természettel együtt éljen, oda is eljut, hogy vele együtt meg is hal. Így más módon ugyan, de újból azokhoz az érzésekhez jutunk, amelyek - ahogyan a napokban leírtam - egykor annyira bensőségesen hatották át lélekkel Mithrász papjait, akik az év menetét saját testükben érzékelték. Ez ma már nem felel meg az embereknek, de az eljövendő emberiségnek egyre jobban meg kell felelnie majd, és antropozófusok legyenek az élményben úttörők, hogy együtt éljenek az év menetével, hogy együtt tudjanak élni a tavasszal és együtt tudjanak elhalni a téllal.

De nem szabad az embernek belehalnia, nem szabad hagynia, hogy legyűrjék. A sarjadzó, rügyfakasztó természettel együtt tud élni, ki tudja bontakoztatni rajta természettudatát. De amikor átéli a természettel együtt a halált is, a közös élmény felszólítja, hogy lényének belső világában állítsa szembe az elhalással a saját teremtmény erejét. Ilyenkor kisarjad, kihajt benne a szellemiség, a lelkiség, önmaga igazi tudata és ha ősszel és télen, belső világában át is élve, részt vesz a természet elhalásában, ő lesz, aki önmaga tudatát a legnagyobb mértékben ébreszti fel. Így alakul át, így alakítja át magát az év menete közben az ember, átélve a természettudatot és önmaga tudatát. Ekkor azután, ha a természet elhalásában részt vesz, feltámad belső életereje. Amikor elementáris lényéit a természet ölébe fogadja, akkor

az emberben lévő belső erőnek önmaga tudatának feltámadásává kell válnia.

Michael erői: most érezzük őket ismét! Mihály és a sárkány harcának képe a régi, ösztönös szellemi látás idején teljesen más előfeltételekből jött létre. De most, ha a természettudatot és önmagunk tudatát, a tavasz meg a nyár, és az őszi meg a tél időszakát teljes elevenséggel fogjuk fel, újból az az erő tűnik fel szeptember végén az ember előtt, amely éppen akkor, amikor részt vesz a természet elhalásában, megmutatja neki, aminek ebből a sírból győztes erőként kell kibontakoznia, ami az ember belső világában az igazi, erős öntudatot fényes lángra lobbantja. Most van itt újra Michael, aki a sárkányt legyőzi.

Az antropozófus tudásnak, az antropozófus megismerésnek tehát egyszerűen erőként kell beleáramlania az ember lelkivilágába. Az út pedig száraz, elvont, de pontosan meghatározott képzeleteinktől vezet el oda, ahol a lelkivilágunkba befogadott eleven megismerés ismét szembe állít valamivel, ami annyira élettől duzzadó, mint a régi korok pompás képe Michaelról, aki a sárkány ellen harcol. Ezzel a világ szemléletében lelkünk előtt ismét másfajta, nem absztrakt fogalmak állnak. Ne higgyék, hogy az ilyen élménynek nincs az ember egész földi életére kiható következménye. Antropozófus összejöveleteken sokszor leírtam már, itt is, Bécsben is, hogyan éli bele magát az ember a halhatatlanság tudatába, a földi életet megelőző tudatba. Éppen mai

együttlétünk alkalmával akartam leírni önöknek – de most teljesen konkrét értelemben véve –, hogyan kaphatja meg a szellemi erőt lelki-világába az ember a szellemi világból. Igazán nem elég panteista, vagy más módon is beszélnünk általánosságban arról, hogy egy szellem alkotja alapját annak is, ami kívül van. Ugyanolyan absztrakció lenne, mintha megelégednénk vele, hogy azt mondjuk: Az embernek bizony szelleme van! Mit jelent, ha csak annyit mondhatunk, hogy az embernek szelleme van? Akkor jelent csak valamit nekünk a szellem, ha egyes konkrét esetekben szól hozzánk, ha minden egyes pillanatban egyes konkrét esetben nyilatkozik meg, ha vigasztalást, emelkedettséget örömet tud nyújtani. A filozófia spekulációinak panteista szelleme semmit sem jelent. (A panteizmus filozófiai irányzat, amely Istent azonosítja a természettel, a természet felett álló istent és ilyen isten létezését nem ismeri el. – a ford.) Csak az az élő szellem költözhet be éltető és felemelő erővel az ember lelkivilágába, amely úgy szól hozzánk a természetben, ahogyan az emberben az emberi lélek szól hozzánk.

Ekkor azonban az ember lelkivilága megnyeri a földi lét számára is az ilyen, lelkivilággá átalakult megismerésből azokat az erőket, amelyekre éppen a szociális élet részére van az emberiségnek szüksége. Három-négy évszázadon keresztül hozzászólt már az emberiség, hogy a természet egész életét és az ember életét is csak intellektuális, absztrakt képzetekkel szem-

lélje. Most pedig, amikor a szociális zűrzavar nagy problémái előtt áll az emberiség, a szociális problémákat is ezzel az intellektuális beállítottsággal szeretné megoldani. De sohasem fognak vele valami mást létrehozni az emberek, csak agyrémeket. Az ember egész szívének ott a helye, hogy szociális téren beleszólása lehessen. De nem lehet ott a helye, ha nem találja meg a kapcsolatát a kozmosszal és főképpen a kozmosz szellemi tartalmával. Abban a pillanatban lesz majd hajnalhasadás a pillanatnyi szociális kérdések szükséges megoldása számára is, amikor befogadja magába az emberek lelkivilága a szellem tudatát, a szellemiségnek azt a tudatát, amely a természettudatnak, a tavasz és a nyár tudatának öntudattá, az őszi és a tél tudatává való átváltoztatásából alakul ki. Mélyebb értelemben véve a szociális problémához szükséges erő attól függ, hogy az ilyen szellemi impulzust elegendő számú ember fogadja-e be belső világába; a szociális probléma intellektuális tartalma például nem függ tőle.

Mindezt azonban oda kell vinnünk az ember lelkivilága elé, ha arra gondolunk, hogy a Karácsonnyal, a Húsvétal és a János nappal körvonalazott három ünnephez csatoljuk az őszi ünnepet, Michael ünnepét is. Szép lenne, hihetetlenül szép, ha szeptember végén Michael ünnepét szívünk egész emberi melegével ünnepelni tudnánk. De nem ünnepelhetjük meg lelkivilágunk egyfajta absztrakt hangulataként zajló rendezvénnel. Michael ünnepéhez olyan

emberek tartoznak, akik mindazt, ami elevenné tudja tenni a szellem tudatát az ember belső világában, lelkükben át is érzik teljesen. Mert az év ünnepnapjai között hogyan foglal helyet a Húsvét, a Feltámadás ünnepe? Arra a feltámadásra emlékeztet, amely a golgotai misztériumban attól történt meg, hogy a Nap szelleme, Krisztus, alászállott egy emberi testbe. Előbb a halál, utána a Feltámadás, külsőleg tekintve a golgotai misztériumot. Aki ilyen értelemben fogja fel a golgotai misztériumot, halálra és feltámadásra tekint a megváltás útján. Azután lélekben úgy szól talán, hogy lelkivilágában Krisztussal, a halál legyőzőjével kell szövetséget kötnie, hogy a halálban feltámadásra találjon. – A kereszténységnek azonban tovább kell haladnia, nem ér véget a golgotai misztériumhoz fűződő hagyományokkal. Az idők folyamán bensőségesse válik az ember lelki világa, és a Krisztus halálát és feltámadását szeme elé táró ünnep mellett szüksége van egy másikra is, melynek folytán bensőségesse válva jelenik meg előtte az év menete, így az év menetében előbb a lélek feltámadására találhat rá, a lelket kell feltámasztania előbb, hogy méltóképpen haladhasson keresztül a halál kapuján. Húsvét: előbb halál, azután feltámadás. Michael ünnepe: előbb a lélek feltámadása, utána a halál.

Így lesz Michael ünnepéből fordított Húsvét, amikor az emberek Krisztus feltámadását ünneplik a halálból. Michael ünnepén éreznie kell, lelke teljes erejével az embernek, hogyha halála és újabb

születése között nem tompult öntudattal aludni akar, mint egy félholt, hanem a halál kapuját teljes világosságban kívánja átlépni, belső erőkkkel még a halál előtt fel kell támassza lelkét, hogy ezt meg tudja tenni. – Előbb a lélek feltámasztása, utána a halál, hogy azután majd a halálban be tudja járni azt a feltámadást, amelyet az ember maga ünnepel meg belső világában.

Őszintén remélem, hogy az elhangzott előadások valamicskét hozzájárultak ahhoz, hogy mintegy hidat verjenek az antropológia tisztán csak értelmi úton történő megismerése és aközé, ami az antropológia az ember lelkivilága számára lehet. Nagyon boldog leszek, ha így van és nagy örömmel tudok majd a jövőben visszagondolni éppen azokra a dolgokra, amelyeket az előadások folyamán megtárgyalhattunk, amikor igazán nem az eszűkhöz, hanem a lelkivilágukhoz akartam szólni és egy ma annyira szokatlan módon rá kívántam velük mutatni olyan szociális javaslatokra is, amelyekre ma az emberiségnek nagyon nagy szüksége van. A szociális impulzusok iránt voltaképpen lelkivilágunk effajta bensőséges elmélyítésével juttatunk majd csak az emberiségbe hangulatot. Ez került most különösen erősen lelki szemem elé, amikor be kell fejeznem előadásaimat, amelyeket itt, önök előtt, kedves osztrák barátaim előtt valóban szívem belső óhaja szerint tartottam meg.

Egyedül. Mozdulatlanul. Némán és megingathatatlanul. Lángoló hű-

Szent Mihály és a golgotai misztérium

Szláv legenda

ség ő a Kereszt alatt. A rettenthetetlen bosszúálló. Legrangosabb az angyalok között. Az Ellenség diadalmas legyőzője. Michael arkangyal.

A Kereszttől forrongó örvényben, csillagköröket átszelve, dicsőítő énekkel szállnak fel az égi seregek Isten trónusához.

És Krisztus szava parancsol az angyalnak: szálljon fel és hagyja magára a Keresztet.

-Teljesítsd be a törvényt!

De az angyal csak áll, fájdalmas hűséggel. Nem képes elhagyni örheletét.

- Uram, hisz látod, megfeszítettésem elviselhetetlen számomra!

És az Úr ismét parancsot ad az angyalnak: lépjen vissza a Kereszttől.

- Teljesítsd be a törvényt!

De az angyal nem mozdul. Megingathatatlanul, hűségesen és rendületlenül ott áll a Kereszt előtt.

- Uram, hogyan mehetnék?

És a Keresztről újra megszólal a hang, mely távozást parancsol.

- Teljesítsd be a törvényt!

Az árnyak figyelő serege már ott kering a sápadt fő fölött. Az angyal megremeg. Egy lépést hátralép. Megáll. Egy pillanatra elfordul. Sötét árnyak övezik hősín homlokát.

Viharosan, sasként verdesnek szárnyai, szeme mélykék, mint az erdei szakadék.

- Csak nézhetem e szenvedést! Hatalmamban áll megakadályozni, de nem szabad. Ne kérd, Uram, ne kérd! – könyörög újra. Látod lobogó szívemet, ismered szeretetemet, mely határtalan, és nem hajlik pa-

rancsra. Mire való a hatalmam, ha megtiltatott, hogy kínodnak véget vessek? A te törvényeddel, a te szavaddal, a te akaratoddal nem szállhatok szembe, de szeretetemet nem tudom kioltani.

... És a szeretet tüze oly hatalmas, a szenvedés oly keserű, a kín oly mérhetetlen, hogy lobogva lánghol minden gondolat, s a szív minden ösvénye lángban ég. Az angyalnak nincs ereje, hogy megadja magát az isteni parancsnak.

... Majd leereszti lassan a kezét. Ujjaiból csendben kilobban a láng. Eltűnő fénye kéklő, forró és élő tüze oly perzselő. Égő – szürkévé válik a sötétség. Visszahúzódik most a Magasság hét köre, a Földnek körei megrendülnek: a tenger tombol, a szelek süvítenek. De a dörgés, a süvítés, a nyögés csak mélyíti a bánatot. Tehetetlen haragjában az angyal ekkor lehajítja dárdáját a Föld mélységébe... Oda, ahol a félelem, a hazugság, a vereség rejtőzik, oda, ahol a védtelen szív ájtultan vonaglik, és sínylődik a hasztalan részvét. A dárda villámként járja át a templomot, átszeli a kupolát, és a templom kárpitja meghasad, hogy tanúskodják Krisztus szenvedéséről, és emlékeztessen rá minden nemzedéket.

... Ebben a percben Krisztust, az egyszülött fiút elhagyta a szellem. A nagy fényangyal. Isten szava. Michael arkangyal. Hogy halála által győzedelmeskedjék a halálon.